

Sosiaali- ja terveysministeriön

TILINPÄÄTÖS- JA TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2012

Sisällys

1. TOIMINTAKERTOMUS	3
1.1 JOHDON KATSAUS	3
1.2 VAIKUTTAVUUS	4
1.2.1 Toiminnan vaikuttavuus.....	4
1.2.1.1 Hyvinvoinnille vahva perusta	4
1.2.1.2 Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin	5
1.2.1.3 Elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta	7
1.3 TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS.....	8
1.3.1 Toiminnan tuottavuus	8
1.3.2 Toiminnan taloudellisuus	8
1.3.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus	10
1.4 TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA.....	13
1.4.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet	13
1.4.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu	24
1.4.3 Valtionavustusten vaikuttavuus	24
1.5 HENKISTEN VOIMAVAROJEN HALLINTA JA KEHITTÄMINEN	25
1.6 TILINPÄÄTÖSLASKELMIEN ANALYYSI 2012.....	28
1.6.1 Talousarvion toteutuminen	28
1.6.2 Tuotto- ja kululaskelma	31
1.6.3 Tase	33
1.7 SISÄISEN VALVONNAN ARVIOINTI- JA VAHVISTUSLAUSUMA.....	34
1.8 ARVIOINTIEN TULOKSET	35
1.9 YHTEENVETO HAVAITUISTA VÄÄRINKÄYTÖKSISTÄ	35
2. TALOUSARVION TOTEUTUMALASKELMA.....	36
3. TUOTTO- JA KULULASKELMA	44
4. TASE.....	45
5. LIITETIEDOT	47
6. ALLEKIRJOITUS	59

1. TOIMINTAKERTOMUS

1.1 JOHDON KATSAUS

Sosiaaliturvan lyhyen ja pitkän aikavälin haasteet kasvoivat kertomusvuonna. Väestön ikääntymisen myötä suuret ikäluokat ovat jo poistumassa työmarkkinoilta, eläkemenot kasvavat ja tulevaan hoivan tarpeen kasvuun on jo varauduttava. Heikosta talouskehityksestä huolimatta tilanne työmarkkinoilla ei heikentynyt oleellisesti, mutta pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys pysyivät korkeina. Sosiaalimenot olivat vuonna 2012 arviolta 60 miljardia euroa, mikä on inflaatio huomioon ottaen kolme prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Menot nousivat myös suhteessa bruttokansantuotteeseen (BKT-suhde oli lähes 31 %).

Vuonna 2011 julkistettu strategia ”Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020” sekä hallitusohjelma muodostivat ministeriön toiminnan perustan. Niiden avulla jäsenettiin ministeriön suunnittelu ja seuranta. Uuden tuottavuusohjelmakauden 2012–2015 tuottavuustavoitteiden toteutus ja kohdennus hallinnonalalla varmistettiin kehys-, talousarvio- ja tulosohejausprosesseissa. Lainsäädännön laadun kehittämisen oli edelleen toiminnan painopisteitä. Ministeriössä jatkettiin toimenpiteitä hallitusohjelman sisältämän paremman sääntelyn toimintaohjelman toteuttamiseksi. Hallitusohjelman lainsäädäntösuunnitelma toteutui suunnitellusti. Kansliapäällikön johdolla käynnistettiin konserniohjauksen ja -yhteistyön kehittämistä sekä ministeriön toimintakäytäntöjä ja johtamisprosesseja koskeva kehittämishanke.

Hallitusohjelman ministeriön vastuulla olevat tavoitteet etenivät hyvin. Hallitus määritteli ohjelmassaan yhdeksi kolmesta painopistealueestaan poikkihallinnollisen toimenpideohjelman syrjäytymisen, köyhyyden ja terveysongelmien vähentämiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön koordinoitavastuulla olevalla ohjelmalla luodaan pysyvä toimintamalli, jolla hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä eriarvoisuuden vähentäminen otetaan osaksi kaikkea yhteiskunnallista päätöksentekoa. Kertomusvuonna hyväksyttiin ohjelman toimeenpanosuunnitelma ja valmisteltiin ohjelman vaikuttavuuden seurantaindikaattorit. Kesäkuussa järjestettiin korkean tason seminaari, jossa puhujina olivat tasavallan presidentti, keskeiset ministeriöt ja kohdealueen järjestöjä.

Valtioneuvosto hyväksyi toimintavuoden helmikuussa sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman (Kaste-ohjelma) vuosille 2012–2015. Kaste-ohjelma on kuudesta osajohjelmasta muodostuva hallinnonalan pääohjelma, joka sisältää sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisen keskeiset tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi.

Osana perusturvan parantamista työttömyyspäivärahojen ja toimeentulotuen korotukset tulivat voimaan vuoden alusta. Yksinhuoltajien perusosaan tehtiin erillinen korotus. Indeksikorotuksen myötä työttömyysturvan peruspäiväraha ja työmarkkinatuki nousivat 120 eurolla kuukaudessa. Peruspäivärahan korotus paransi myös ansiosidonnaisia työttömyysetuuksia. Vastaavasti vuoden alusta asumistuen määräytymisperusteita muutettiin siten, että hallituksen valmisteleva korotus työmarkkinatuessa hyödyttää myös samanaikaisesti asumistukea saavia tuen saajia. Työmarkkinajärjestöjen vuoden 2011 raamisopimukseen liittyi useita työttömyysturvaa koskevia uudistuksia. Niihin liittyvät uudistukset tulivat voimaan vuoden 2012 alussa.

Kertomusvuonna jatkettiin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä, kehittämistä ja valvontaa koskevan lainsäädännön uudistuksen valmistelua. Palvelurakennemuutoksen valmistelua varten asetettiin maaliskuussa 2012 palvelurakennetyöryhmä, joka teki ehdotuksensa vuoden loppuun mennessä. Työtä ohjasi sosiaali- ja terveyspoliittinen ministerityöryhmä. Kertomusvuoden lopulla asetettiin viisi alueellista selvityshenkilötyöryhmää, joiden tehtävänä oli etsiä alueellisesti parhaita sosiaali- ja terveydenhuollon ratkaisuja. Työ jatkuu vuoden 2013 maaliskuulle.

Sosiaalihuollon lainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyen jatkettiin sekä sosiaalihuoltolain että vanhusten palveluja koskevan lain valmistelua. Vanhuspalvelulaki annettiin eduskunnalle, joka hyväksyi sen joulukuussa 2012. Sosiaalihuoltolain kokonaisuudistuksesta valmistui työryhmän ehdotus elokuussa. Päivähoidon hallinnonalasiirto opetus- ja kulttuuriministeriöön valmisteltiin siten, että siirto toteutui vuoden 2013 alusta.

Vuonna 2011 voimaan tulleen terveydenhuoltolain toimeenpanoa jatkettiin. Laki painottaa hyvinvointi- ja terveysnäkökohtien huomioon ottamista kuntien päätöksenteossa, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteita sekä terveyserojen kaventamista ja ennalta ehkäisevää näkökulmaa. Painopisteinä ovat myös neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä lasten ja nuorten ehkäisevä suun terveydenhuolto. Lain toimeenpanoa tuettiin muun muassa useiden Kaste-ohjelman hankkeiden tuella, ja jatkettiin ehkäisevien terveyspalvelujen seuranta- ja valvontajärjestelmän kehittämistä ja ohjeistusta yhteistyössä Valviran ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa.

EU:n työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvoston työtä jatkettiin Tanskan ja Kyproksen puheenjohtajakausilla. Neuvostossa keskusteltiin muun muassa Eurooppa 2020 -prosessin kehittämisestä ja rajat ylittävistä vakavista terveysuhkista. Pohjoismaisessa yhteistyössä keskityttiin vuoden 2012 puheenjohtajamaa Norjan pääteemaan, kestäväen hyvinvointivaltion kehittämiseen. Suomen puheenjohtajuuskausi 2012–2013 Pohjoisen ulottuvuuden sosiaali- ja terveyskumppanuudessa käynnistyi. Suomi valmisteli yhdessä WHO:n kanssa vuonna 2013 Helsingissä järjestettävää 8. terveyden edistämisen maailmankonferenssia.

1.2 VAIKUTTAVUUS

1.2.1 Toiminnan vaikuttavuus

Yhteiskunnallista vaikuttavuutta on kuvattu ministeriön vuonna 2011 julkaiseman strategian ”Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020” jäsentelyn mukaan.

Strategiassa on kolme päälinjausta:

1. Hyvinvoinnille vahva perusta
2. Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin
3. Elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta

1.2.1.1 Hyvinvoinnille vahva perusta

Eläkkeellesiirtymisikä on edelleen nousussa. Vuonna 2011 oli 25-vuotiaan eläkkeellesiirtymisiän odote 60,5 vuotta, ja eläkkeellesiirtymisiän arvioidaan nousseen myös vuonna 2012. Eläkkeelle siirtymisiän odote on noussut työeläkelakien vuoden 2005 uudistusta edeltävästä tasosta lähes puolitoista vuotta. Erot naisten ja miesten välillä ovat kaventuneet, ja miesten eläkkeellesiirtymisiän odote on viime vuosina ollut vain hieman alhaisempi kuin naisten. Työuran pituutta kuvaava työllisen ajan odote oli noin 34 vuotta vuonna 2011. Vuodesta 2000 se on noussut 2,5 vuotta.

Työkyvyttömyyseläkkeelle jääminen väheni vuosina 2009 ja 2010, mutta vuonna 2011 uusien työkyvyttömyyseläkkeiden määrä pysyi edellisen vuoden tasolla. Kaikista työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä noin kolmasosalla syynä oli jokin tuki- ja liikuntaelinsairaus, mutta lähes yhtä moni jäi työkyvyttömyyseläkkeelle mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriön takia. Alle 45-vuotiaista kahdella kolmasosalla syynä oli mielenterveyden häiriö, kun taas 55 vuotta täyttäneistä lähes puolet jäi eläkkeelle tuki- ja liikuntaelinsairaudesta takia.

Sairauspoissaolot ovat pysyneet samalla tasolla 2009–2012, kun tarkastellaan sairauspäivien osuutta tehdyistä työ- ja sairauspäivistä palkansaajilla. Miesten sairauspoissaolot ovat hieman vähentyneet, kun taas naisten sairauspoissaolot ovat pysyneet vuoden 2010 notkahdusta lukuun

ottamatta samalla tasolla. Työkyvyttömyyseläkkeiden tapaan myös sairauspoissaoloja aiheuttavat eniten tuki- ja liikuntasairaudet sekä mielenterveyden häiriöt.

Työtapaturmien yhteismäärä on kasvanut 2000-luvun alusta. Työpaikoilla sattuneiden työtapaturmien määrä väheni vuonna 2009 taantuman myötä, mutta kääntyi jälleen nousuun vuonna 2010. Nousu jatkui vuonna 2011, mutta ennakkotietojen mukaan vuonna 2012 työtapaturmien määrä on laskenut. Kuolemaan johtaneiden työtapaturmien määrä on 2000-luvun aikana selvästi vähentynyt ja vuonna 2009 kuolemaan johtaneiden työtapaturmien määrä oli historiallisen alhaalla. Vuosina 2010–2012 niitä on ollut hieman enemmän kuin vuonna 2009, mutta kuitenkin vähemmän kuin 2000-luvun alussa.

Kuntien terveydenedistämisasiivisuuden kehittymistä on seurattu parin vuoden ajan. Tietoja terveydenedistämisasiivisuudesta kerätään kuntajohdon, perusterveydenhuollon, liikuntatoimen ja perusopetuksen näkökulmasta kahden vuoden välein. Kaikilla osa-alueilla terveydenedistämisasiivisuus on noussut seuranta-aikana jonkin verran.

Sosiaalimenot olivat vuonna 2012 arviolta 60 miljardia euroa, mikä on inflaatio huomioon ottaen kolme prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Lähes puolet sosiaalimenojen kasvusta johtuu työeläkemenoista, jotka nousivat noin 1,5 miljardia euroa vuonna 2012. Myös työttömyysturvan menot kasvoivat merkittävästi, kun etuustasoja korotettiin vuoden alussa. Lisäksi kuntien sosiaali- ja terveystalouden kustannukset selittävät huomattavan osan sosiaalimenojen kasvusta. Menot nousivat myös suhteessa bruttokansantuotteeseen (BKT-suhde oli lähes 31 %). Sosiaalimenojen bruttokansantuoteosuuden nousu selittyi osin vuoden 2012 huonolla talouskehityksellä, jonka myötä bruttokansantuote ei kasvanut reaalisesti lainkaan.

1.2.1.2 Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin

Terveys 2000 - ja Terveys 2011 -tutkimusten mukaan yli 30-vuotiaiden suomalaisten terveys, toimintakyky ja hyvinvointi ovat parantuneet 2000-luvulla. Keski-ikäiset ja etenkin eläkeläiset voivat aiempaa paremmin, kun taas 30–44-vuotiaiden terveys ja hyvinvointi eivät ole kohentuneet juuri lainkaan. Alueelliset ja koulutusryhmien väliset erot ovat edelleen suuria. Tärkeimmät syyt terveyseroille ovat elinoloissa ja elintavoissa, kuten alkoholin käytössä, tupakoinnissa, ravitsemuksessa ja liikunnassa. Sosioekonomiset terveyserot näkyvät jo lasten ja nuorten kohdalla.

Suurin osa kouluikäisten vanhemmista arvioi lapsensa terveydentilan erittäin tai melko hyväksi, ja myös lapset ja nuoret itse arvioivat oman terveydentilansa pääsääntöisesti hyväksi tai melko hyväksi. Sekä peruskoulun yläluokkalaisten että lukiolaisten päivittäinen tupakointi on 2000-luvulla selvästi vähentynyt, liikunnan harrastaminen vapaa-ajalla on hieman lisääntymässä ja nuorten humalahakuinen juominen on vähentynyt 2000-luvulla.

Aikuisten elintavoissa on samansuuntaista kehitystä kuin nuorilla. Sekä miesten että naisten tupakointi on vähentynyt. Naisten ylipainoisuuden kasvu näyttää pitkään jatkuneen kasvun jälkeen pysähtyneen, mutta miesten ylipainoisuus on viime vuosina edelleen lisääntynyt. Joka viides 25–64-vuotias on lihava, ja kaksi kolmasosaa miehistä ja puolet naisista on vähintään ylipainoisia.

Vuosina 2004–2005 toteutettujen alkoholiverotuksen alentamisen jälkeen alkoholin kulutus kasvoi ja alkoholikuolemat lisääntyivät. Alkoholi on nykyään yleisin kuolinsyy sekä työikäisillä miehillä että naisilla. Vuosina 2008–2012 toteutettujen neljän alkoholiveron korotuksen jälkeen alkoholin kokonaiskulutus on vähentynyt, samoin alkoholikuolemien määrä on kääntynyt laskuun.

Pienituloisuusaste eli pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden osuus väestöstä on pysynyt vuodesta 2006 lähtien noin 13 prosentissa. Pienituloisten henkilöiden määrä on vuosittain ollut noin 700 000. Vuonna 2011 pienituloisuusaste oli 12,9 % ja pienituloisia henkilöitä oli 688 000.

Pienituloiset ovat pääasiassa työttömiä, eläkeläisiä ja opiskelijoita. Lähes joka toinen työtön, joka kolmas opiskelija ja joka viides eläkeläinen on pienituloinen, kun taas palkansaajilla pienituloisuus on vähäistä. Pienituloisuutta, jota kutsutaan myös köyhyysriskiksi, esiintyy erityisesti silloin, kun taloudessa on vähän tulonsaajia suhteessa elätettävien henkilöiden määrään (yksinhuoltajuus ja monilapsiset perheet), kun talous ei saa yhteiskulutuksesta tulevia hyötyjä (yksinasujat vs. parisunnat) ja kun pääasiallinen toiminta on muuta kuin ansiotyötä (opiskelijat, eläkeläiset, työttömät ja muut ammatissa toimimattomat). Nämä tekijät ovat usein päällekkäisiä. Esimerkiksi nuorten ja yli 75-vuotiaiden pienituloisuus on yleistä, sillä näissä ryhmissä olevat asuvat usein yksin ja ovat ansiotyön ulkopuolella.

Lasten pienituloisuusaste on laskenut viime vuosina. Vuonna 2011 alle 18-vuotiaista noin 12 % eli pienituloisissa kotitalouksissa. Lapsiperheissä pienituloisia on eniten yksinhuoltajissa sekä niissä lapsiperheissä, joissa on pieniä lapsia.

Toimeentulotuen tarve kääntyi selvään kasvuun vuonna 2009, mutta kasvu pysähtyi seuraavana vuonna. Toimeentulotukea saaneita kotitalouksia on ollut vuosina 2009–2011 lähes saman verran, mutta näissä kotitalouksissa asuvien henkilöiden määrä on hieman vähentynyt. Nuorten tilanne helpottui vuonna 2011 hieman, mutta edelleen joka kahdeksas 18–29-vuotias sai toimeentulotukea. Toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä oli vuonna 2011 suunnilleen sama kuin vuonna 2005. Kustannukset ovat sen sijaan kasvaneet reaalisesti kolmanneksella vuodesta 2005 lähtien, mikä heijastaa osaltaan toimeentulotuen muodostumista saajilleen yhä pitkäaikaisemmaksi tukimuodoksi. Vuonna 2011 pitkäaikaisesti eli 10–12 kuukautta toimeentulotukea sai 28 % toimeentulotukiasiakkaista, mikä on hieman edellistä vuotta vähemmän. Toimeentulotukimenoihin vaikuttavat myös työllisyyden sekä elinkustannusten muutokset.

Yli vuoden työttömänä olleiden määrä nousi selvästi vuonna 2010. Nousu jatkui vuosina 2011 ja 2012, mutta pienempänä. Vuonna 2012 yli vuoden työttömänä olleita henkilöitä oli noin 61 200.

Lastensuojelun avohuollon asiakasmäärä on noussut viime vuosina. Vuonna 2011 lastensuojelun sosiaalityön asiakkaana ja avohuollollisten tukitoimien piirissä oli noin 81 500 lasta ja nuorta, mikä on runsaat kolme prosenttia enemmän kuin edellisellä vuonna. Lastensuojelun lisääntyneisiin asiakasmääriin vaikuttaa osaltaan vuonna 2008 voimaan tulleen lastensuojelulain mukainen tavoitte tarjota lapsille ja perheille tukea mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sekä madallettu ilmoittamiskynnys. Myös kodin ulkopuolelle sijoitettujen kokonaismäärä on noussut 2000-luvulla. Huostassa olleiden kokonaismäärän kasvu on taittunut, mutta kiireellisesti sijoitettujen määrä on noussut selvästi viime vuosina. Kaikkiaan kodin ulkopuolelle sijoitettuja oli vuonna 2011 noin 17 400, joista huostaanotettuna oli noin 10 500 lasta.

Myös lastensuojeluilmoitusten määrä nousi. Niitä tehtiin vuonna 2011 noin 97 200, ja ne koskivat noin 60 700 lasta. Uusiksi lastensuojelun avohuollon asiakkaiksi kirjattiin lastensuojelutarpeen selvittämisen jälkeen lähes 34 800 lasta.

Koulutuksen ulkopuolella on joka kymmenes 17–24-vuotias. Mukaan on tällöin laskettu ne nuoret, joilla ei ole perusasteen jälkeistä koulutusta eivätkä ole koulutuksessa. Kun heistä vähennetään ne koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret, jotka ovat työssä, hoitovapaalla, armeijassa tai eläkkeellä, on syrjäytymisuhan alla noin viisi prosenttia 18–24-vuotiaista (kuusi prosentti pojista ja neljä prosenttia tytöistä).

Yksinäisten asunnottomien määrä on pysynyt nykyisellä noin 8 000 asunnottoman tasolla vuodesta 2003 lähtien. Pitkäaikaisesti asunnottomia oli noin 2 700 vuonna 2012, mikä oli neljänneksen vähemmän kuin vuonna 2008. Suurin osa asunnottomista on edelleen miehiä, mutta naisten, nuorten ja maahanmuuttajien asunnottomuus on lisääntynyt. Erityisen huolestuttava tilanne on Helsingissä, jossa asunnottomien määrä kasvoi 700:lla vuodesta 2011 vuoteen 2012.

Hoidon tarpeen arviointi toteutui lokakuussa 2012 kaikissa terveyskeskuksissa terveydenhuoltolain mukaisesti eli kolmen arkipäivän kuluessa yhteydenotosta. Yhteydensaanti terveyskeskuksiin on parantunut edellisvuodesta. Väestöstä lähes 80 % asuu alueella, jossa ei ole ongelmia saada välitöntä yhteyttä terveyskeskukseen. Vain kolme terveyskeskusta ilmoitti, että heidän asiakkailtaan on jatkuvia ongelmia välittömän yhteyden saamisessa. Keskimääräinen odotusaika lääkärin vastaanotolle piteni kuitenkin edelleen. Lokakuussa 2012 neljä viidesosaa väestöstä asui alueella, jossa pääsy terveyskeskuslääkärin vastaanotolle kesti yli kaksi viikkoa ja viidesosa alueella, jossa sitä joutui odottamaan sitä yli neljä viikkoa. Hoitajalle pääsi suunnilleen yhtä nopeasti kuin edellisenä vuonna.

Syksyllä 2012 terveyskeskusten lääkäritilanne oli suunnilleen samanlainen kuin vuotta aiemmin, ja terveyskeskuslääkärin tehtävistä oli hoitamatta noin kuusi prosenttia. Lääkäritilanteessa oli kuitenkin yhä suuria alueellisia eroja.

Suun terveydenhuoltoon pääsi aiempaa paremmin. Yli kuusi kuukautta hoitoon pääsyä odottaneita potilaita oli lokakuussa 2012 noin 7 200, mikä on lähes puolet vähemmän kuin vuotta aiemmin. Väestöstä 84 % asui alueella, jossa suun terveydenhuollon hoitoon pääsy toteutui kuudessa kuukaudessa.

Erikoissairaanhoidossa oli vuoden 2012 lopussa 938 henkilöä odottanut hoitopääsyä yli puoli vuotta, mikä on lähes 200 henkilöä enemmän kuin vuotta aiemmin, mutta lähes 700 vähemmän kuin kesän jälkeen eli elokuussa 2012. Lähes puolet vuoden lopussa yli puoli vuotta odottaneista odotti hoitoon pääsyä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä ja siellä etenkin kaihileikkauksiin. Ensimmäiselle käynnille odottavien tilanne on nyt parempi, kuin kertaakaan vuonna 2007 alkaneen hoitopääsyn seurannan aikana.

Ikääntyneiden palvelujen rakenne on muuttunut tavoitteiden mukaisesti, mutta ikäihmisten palvelujen laatusuosituksessa asetetut määrälliset tavoitteet eivät näytä toteutuvan tehostettua palveluasumista lukuun ottamatta. Säännöllisen kotihoidon piirissä oli 12,2 % 75 vuotta täyttäneistä vuonna 2011. Se on selvästi aiempia vuosia enemmän, mutta jää laatusuosituksen tavoitteesta nostaa kattavuus 13–14 prosenttiin vuoteen 2012 mennessä. Omaishoidon tukea ja tehostettua palveluasumista saavien 75 vuotta täyttäneiden ikäihmisten osuus on kasvussa ja laitoshoidossa olevien osuus pienenemässä laatusuosituksen tavoitteiden suuntaisesti.

Laajat terveystarkastukset toteutuivat äitiys- ja lastenneuvoloissa määrällisesti hyvin vuonna 2011. Lähes 90 % terveyskeskuksista oli tehnyt tarkastukset säännösten mukaisesti eli tarjonneet yhden laajan terveystarkastuksen äitiysneuvolassa ja kolme laajaa terveystarkastusta lastenneuvolassa. Sekä laajat terveystarkastukset että muut määräaikaiset terveystarkastukset tehdään suurimmassa osassa kunnista terveydenhuoltolain ja asetuksen mukaisesti siitäkkin huolimatta, että henkilöstömitoituksessa jäädytään sekä neuvoloissa että koulu- ja opiskelijaterveydenhuollossa edelleen kauas valtakunnallisista suosituksista. Säästösten toimeenpanossa on kuitenkin suuria eroja sekä maantieteellisesti että kuntien koon perusteella.

1.2.1.3 Elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta

Vuonna 2011 koti- ja vapaa-ajan tapaturmissa kuoli ennakkotietojen mukaan noin 2 440 henkilöä, joista miehiä oli 1 600 ja naisia 840. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmissa kuolleiden määrä on viime vuosina ollut laskussa.

Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta tuli voimaan vuonna 2009. Vuonna 2012 ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita oli noin 80. Kunnat suunnittelevat tiivistävänsä yhteistyötä edelleen, ja vuonna 2013 alueita on 74 ja vuoden 2014 alusta lähtien 65. Kunnat ja kuntayhtymät käyttivät vuonna 2011 ympäristöterveydenhuoltoon lähes 90 miljoonaa euroa.

Poikkihallinnollista ja kuntien välistä yhteistyötä tarvitaan, jotta saadaan vähennettyä ilman, maaperän, veden tai ruoan välityksellä aiheutuvia terveysriskejä. Vesivälitteisiä epidemioita on viime vuosina ollut muutama vuodessa, ja niistä sairastuneiden henkilöiden määrä on vaihdellut muutamasta kymmenestä muutamaan sataan. Äidinmaidosta mitattujen ympäristömyrkköjen pitoisuudet ovat olleet viime vuosina laskussa.

Vakuutusjärjestelmän riskeihin varaudutaan riittävin takuujärjestelyin. Vakuutusmaksuvarat turvataan tehokkaalla riskienhallinnalla, tuottavalla sijoitustoiminnalla ja riittävällä vakavaraisuudella. Vakavaraisuus kuvaa työeläkeyhtiöiden kykyä kestää sijoitustuottoihin liittyvää vaihtelua. Kun vakavaraisuus on riittävällä tasolla, työeläkkeiden rahastoitujen osien rahoitus on paremmin turvattu talouden vaihteluista riippumatta. Työeläkkeiden osittaisella rahastoinnilla turvataan annettuja eläkelupauksia ja kevennetään tulevien eläkemaksujen tasoja. Työeläkerahastojen osuus bruttokansantuotteesta on noussut, sillä tulevista eläkkeistä yhä suurempi osa rahoitetaan rahastojen kautta.

1.3 TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS

1.3.1 Toiminnan tuottavuus

Hallinnonalan tuottavuustyötä jatkettiin vanhojen tuottavuushankkeiden pohjalta. Uuden tuottavuusohjelmakauden 2012–2015 tuottavuustavoitteiden toteutus ja kohdennus hallinnonalalla varmistettiin kehys-, talousarvio- ja tulosohtausprosesseissa. Hallitusohjelman mukaisen vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman osalta toteutettiin ohjelman osahankkeita (ns. VATU kärkihankkeet, inhimillisen pääoman kehittäminen, IPO, sekä ydintoimintoanalyysi YTA). Hallinnonalan vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmoina määriteltiin kaksi hanketta, joina olivat oikeuslääketieteen sähköisen prosessin kehittäminen sekä vankien terveydenhuollon hanke. Ydintoimintoanalyysin osalta toteutettiin syksyllä koko hallinnonalan henkilöstön kattava kehittämisehdotusten tiedonkeruu, organisaatioiden ehdotusten keruu sekä vuoden lopulla hallinnonalan analyysivaihe. Ministeriö esitti 25 ehdotusta hallinnonalan koontivaiheessa ohjelmalle. Ehdotukset ryhmiteltiin kehittämis-, luopumis- ja yhteistyöehdotuksiksi. Työn yhteydessä määriteltiin kehittämiskohteita, joiden kautta voidaan saavuttaa selviä vaikuttavuus- ja tuottavuushyötyjä.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuottavuuden mittaamista koskeva hanke osalta laitosten tuottavuusmittarien käyttö on edelleen testausvaiheessa. Tuottavuuskehityksen osoittimina ja analyysien perusteena niitä käytetään vasta sitten, kun indikaattoreista on saatu kolmen vuoden aikasarja, eli käytännössä aikaisintaan vuoden 2014 jälkeen.

1.3.2 Toiminnan taloudellisuus

Taulukko 1. Ministeriön bruttobudjetoidut tulosalueittaiset toimintamenot vuosina 2010–2012 (1 000 euroa)

	2010	2011	2012 budjetoitu	2012 toteutuma	Toteutuma %
Johto ja erillisyyksiköt	5 187	5 742	6 664	6 065	91,0
Hallinto-osasto, 1.1.- 31.7.2010	6 070				
Talous- ja suunnitteluosasto, 1.1. - 31.7.2010	2 182				
Hallinto- ja suunnitteluosasto, 1.8.2010 alkaen	5 730	13 967	15 963	14 958	93,7
Vakuutusosasto	3 218	3 263	3 607	3 427	95,0
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto	5 155	4 960	5 580	4 954	88,8
Sosiaali- ja terveyspalveluosasto	6 080	5 161	5 967	5 363	89,8
Työsuojeluosasto	4 413	4 595	5 263	4 549	86,4
Yhteensä	38 035	37 693	43 044	39 316	91,3

Ministeriön vuoden 2012 toimintamenot olivat yhteensä 39,3 milj. euroa, josta palkkamenot olivat 26,5 milj. euroa. Palkkamenot kasvoivat 2,7 % eli 0,7 milj. euroa. Ministeriön toimintamenot kasvoivat edellisestä vuodesta yhteensä 1,6 milj. euroa. Muut toimintamenot kasvoivat 0,9 milj. eurola. Kaikkien osastojen menot jäivät alle budjetoidun.

Taulukko 2. Ministeriön toimintamenot vuosina 2010–2012 (1 000 euroa)

	2010	2011	2012	%-osuus
Hankinnat	310	569	756	5,8
Painatus- ja ilmoituspalvelut	246	233	227	1,7
ATK:n käyttöpalvelut	820	1 046	2 002	15,6
Tietoliikennepalvelut	615	665	366	2,8
Toimistotarvikkeet	119	128	163	1,2
Koulutus	316	293	384	2,9
Virkistyspalvelut	134	124	108	0,8
Asiantuntija- ja tutkimuspalvelut	1 380	1 435	1 650	12,9
Palkkiot ja henkilöstösivukulut	213	234	238	1,6
Kotimaan matkat	603	610	592	4,6
Ulkomaan matkat	718	920	893	6,9
Taksikortit	117	122	120	0,9
Vuokrat, sähkö, siivous	3 286	3 079	3 200	24,9
Muut menot	3 009	2 439	2 136	16,6
Yhteensä	11 886	11 897	12 835	100
Palkat	26 149	25 796	26 481	67,3
Yhteensä	38 035	37 693	39 316	100

Muut toimintamenot olivat yhteensä 12,8 milj. euroa. Ne kasvoivat 7,9 % eli 937 000 eurolla verrattuna vuoteen 2011. Hankinnat, atk-käyttöpalvelut, asiantuntija- ja tutkimuspalvelut, koulutus ja vuokra-sähkö ja siivousmenot kasvoivat. Sen sijaan kaikki muut menot pienenevät tai pysyvät suunnilleen samalla tasolla vuoteen 2011 verrattuna.

Taulukko 3. Osastojen ja erillisten tulosryhmien menot, kustannukset ja henkilötyövuodet vuonna 2012, 1 000 euroa

Tulosalue	Menot €	Kustannukset** €	%	Htv*)
Ylin johto (sis. Tas)	2 163	2 173	5,5	20,4
Kansainvälisten asioiden yksikkö	2 010	2 018	5,1	17,1
Hallinto- ja suunnitteluosasto	14 958	15 009	38,0	105,8
Valmiusyksikkö	468	470	1,2	4,9
Viestintäyksikkö	1 424	1 430	3,6	13,0
Vakuutusosasto	3 427	3 450	8,7	46,5
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto	4 954	4 986	12,6	65,7
Sosiaali- ja terveystieteiden osasto	5 363	5 393	13,6	63,3
Työsuojeluosasto	4 549	4 581	11,6	66,5
Yhteensä	39 316	39 510	100	403,20

*) Mukana vain bruttobudjetoidut toimintamomentilta maksettavat henkilötyövuodet.

***) Sisältää korot ja poistot.

Taulukossa esitetään osastojen ja erillisten tulosryhmien menot ja kustannukset sekä henkilötyövuodet. Kustannukset ovat ko. yksiköiden kustannuksia ennen vyörytystä

Taulukko 4. Osastojen ja erillisten tulosryhmien kustannukset (tukipalvelukustannukset vyörytetty osastoille ja erillisille tulosryhmille) vuonna 2012

	Kokonais- kustannukset €	%	Htv* htv	Kustannukset/ htv €
Ylin johto	2 985	7,5	20,4	146 325
Kansainvälisten asioiden yksikkö	2 699	6,8	17,1	157 771
Hallinto - ja suunnitteluosasto	5 116	12,9	28,8	177 735
Valmiusyksikkö	666	1,7	4,9	135 225
Vakuutusosasto	5 300	13,4	46,5	113 995
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämi- sen osasto	7 601	19,3	65,7	115 699
Sosiaali- ja terveystalvosasto	7 913	20,0	63,3	125 019
Työsuojeluosasto	7 228	18,4	66,5	108 702
Yhteensä	39 512	100,0	313,2	126 146

* Sisältää vain päätoimintojen htv:t.

Taulukossa kuvataan kustannuksia, kun tukipalvelutehtävien (viestintäyksikkö, hallintopalveluryhmä, kiinteistö- ja virastopalveluryhmä, tietohallintoryhmä, tietopalveluryhmä ja talousryhmä) kustannukset on vyörytetty osastoille ja erillisille tulosryhmille.

1.3.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus

Maksullisen palvelutoiminnan tuotot olivat vuonna 2012 yhteensä 3,8 milj. euroa (v. 2011 3,6 milj. euroa). Tästä 3,7 milj. euroa kertyi nettobudjetoidun toiminnan tuotoista. Bruttobudjetoidun toiminta on ollut vähäistä. Vuoden tuotot olivat 0,04 milj. euroa. Yhteisrahoitteinen toiminta on ollut niin ikään vähäistä. Sen tuotot olivat vuonna 2012 vain 0,044 milj. euroa eikä siitä valtiokonttorin ohjeiden mukaisesti (alle 100 000 euroa) ole tehty kustannusvastaavuuslaskelmaa. Samasta syystä bruttobudjetoidusta toiminnasta ei ole tehty kustannusvastaavuuslaskelmaa.

Ministeriön bruttobudjetoidut tulot koostuvat sosiaali- ja terveysministeriön maksullisista suoritteista annetun asetuksen (1100/2009) tarkoittamista julkisoikeudellisista suoritteista, lähinnä geenitekniikan lautakunnan (STM:n A 1158/2009) ja edellä mainitun ministeriön ym. asetuksen (1100/2009) 3 §:n tarkoittamista liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavista suoritteista.

Ministeriön nettobudjetoidut tulot koskevat ministeriön maksuasetuksen (STM:n A 1100/2009) 2 §:n ja asetuksen liitteen tarkoittamia työsuojeluhallinnon julkisoikeudellisia ja 3 §:n mukaisia markkinasuoritteita sekä lääkkeiden hintalautakunnan tuloja (STM:n A 1233/2010) ja Raha-automaattivastuksista annetun lain (1056/2001) 45 §:n tarkoittamia korvauksia sekä peliriippuvuuden seuranta- ja tutkimustoiminnasta aiheutuvien kustannusten kattamisesta rahapeliyhteisöiltä perittäviä korvauksia (STM:n A 381/2002).

Nettobudjetoidun toiminnan suoritteiden tuotot jakautuivat seuraavasti:

Taulukko 5. Sosiaali- ja terveysministeriön tiliviraston maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus, julkisoikeudelliset suoritteet 2010–2012

Julkisoikeudelliset suoritteet; Koontitaulu sis. Hila, ja RAYt						
	Hintalautakunta			RAY-valvonta		
	2010 euroa	2011 euroa	2012 euroa	2010 euroa	2011 euroa	2012 euroa
TUOTOT						
Maksullisen toiminnan tuotot						
- maksullisen toiminnan myyntituotot	2 554 800	1 660 998	2 036 430			
- maksullisen toiminnan muut tuotot	1 603	-	-	158 739	161 744	103 785
Tuotot yhteensä	2 556 403	1 660 998	2 036 430	158 739	161 744	103 785
KUSTANNUKSET						
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset						
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	19 708	21 233	32 217	-	182	-
- henkilöstökustannukset	850 829	854 120	935 810	70 349	71 128	69 922
- vuokrat	102 799	116 516	120 022	7 200	7 200	7 200
- palvelujen ostot	733 959	412 445	546 095	52 813	54 881	841
- muut erilliskustannukset	13 072	20 361	11 933	1 528	1 715	234
Erilliskustannukset yhteensä	1 720 367	1 424 675	1 646 076	131 890	135 105	78 198
KÄYTTÖJÄÄMÄ	836 036	236 322	390 354	26 849	26 638	25 588
Maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista						
- tukitoimintojen kustannukset	177 631	171 317	186 601	12 775	12 917	12 719
- poistot	102 484	102 484	100 345	1 052	595	476
- korot	6 723	4 878	5 691	56	17	17
- muut yhteiskustannukset	-	-	-	12 965	13 109	12 375
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	286 838	278 679	292 637	26 849	26 638	25 588
Kokonaiskustannukset yhteensä	2 007 205	1 703 354	1 938 713	158 739	161 744	103 785
Ylijäämä (+) tai Alijäämä (-)	549 198	- 42 357	97 717	-	-	-
Kustannusvastaavuus-%	127 %	98 %	105 %	100 %	100 %	100 %

	Rahapeliasiat			Yhteensä julkisoik kaikki		
	2010 euroa	2011 euroa	2012 euroa	2010 euroa	2011 euroa	2012 euroa
TUOTOT						
Maksullisen toiminnan tuotot						
- maksullisen toiminnan myyntituotot				2 554 800	1 660 998	2 036 430
- maksullisen toiminnan muut tuotot	1 494 969	1 683 919	1 597 489	1 655 311	1 845 663	1 701 275
Tuotot yhteensä	1 494 969	1 683 919	1 597 489	4 210 111	3 506 661	3 737 705
KUSTANNUKSET						
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset						
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	-	-	-	19 708	21 415	32 217
- henkilöstökustannukset	-	67	-	921 178	925 315	1 005 732
- vuokrat	-	-	-	109 999	123 716	127 222
- palvelujen ostot	349 838	283 673	368 924	1 136 610	750 999	915 860
- muut erilliskustannukset	1 145 130	1 400 180	1 228 565	1 159 730	1 422 255	1 240 733
Erilliskustannukset yhteensä	1 494 969	1 683 919	1 597 489	3 347 226	3 243 700	3 321 763
KÄYTTÖJÄÄMÄ	-	-	-	862 885	262 961	415 941
Maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista						
- tukitoimintojen kustannukset	-	-	-	190 406	184 234	199 319
- poistot	-	-	-	103 536	103 079	100 822
- korot	-	-	-	6 779	4 895	5 708
- muut yhteiskustannukset	-	-	-	12 965	13 109	12 375
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	-	-	-	313 687	305 317	318 225
Kokonaiskustannukset yhteensä	1 494 969	1 683 919	1 597 489	3 660 913	3 549 017	3 639 988
Ylijäämä (+) tai Alijäämä (-)	-	-	-	549 198	- 42 357	97 717
Kustannusvastaavuus-%	100 %	100 %	100 %	115 %	99 %	103 %

Kaikki nettobudjetoidun toiminnan tuotot kertyivät vuonna 2012 julkisoikeudellisista suoritteista. Julkisoikeudellisten suoritteiden tuottamiselle asetettu kustannusvastaavuustavoite on saavutettu hyvin. Lääkkeiden hintalautakunnan (2,0 milj. euroa) ja peliriippuvuuteen liittyvät (1,6 milj. euroa) maksullisen toiminnan tuotot muodostivat 95 % julkisoikeudellisten suoritteiden tuotoista. Lääkkeiden hintalautakunnan kustannusvastaavuus (105 %) on noussut edellisestä vuodesta (98 %). Vuosien 2010–2012 keskimääräinen kustannusvastaavuus on ollut 111 %. Vaihtelu aiheutuu toiminnan luonteesta. Vuoden 2010 tavanomaista suurempi ylijäämä aiheutui hakemusten suuresta määrästä. Hakemuksia tuli kaikkiaan n. 3 800 kun keskimääräinen hakemusmäärä on 2.500. Tarkasteluvuonna 2012 hakemuksia on tullut lautakunnalle n. 3 000. Rahapelitoiminnan haittojen ehkäisy- ja seurantatoiminta (peliriippuvuus) on laskenut edellisestä vuodesta 5,1 %. Vuonna 2012 avattiin ensimmäinen peliklinikka yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön, Terveyden ja hyvinvoinnin laitokset, pääkaupunkiseudun kuntien ja eräiden järjestöjen kanssa.

Ministeriössä tuotettujen suoritteiden bruttobudjetoidut tulot vuonna 2012 olivat 40 277 euroa (44 065 euroa). Ne koostuivat ministeriön maksuasetuksen (1100/2009) 2 §:n tarkoittamista julkisoikeudellisista suoritteista ja geenitekniikan lautakunnan (STM:n A 1158/2009) sekä edellä mainitun asetuksen (1100/2009) 3 §:n tarkoittamista liiketaloudellisten perusteiden hinnoiteltavista suoritteista. Bruttobudjetoidun ministeriön maksuasetuksen 2 §:n ja 3 §:n tarkoittamien tulojen kohdalla on kysymys vähäisistä ja satunnaisista tuloista, joiden osalta jo tuloarvion laatiminen ja sen toteutumisen ennustaminen on vaikeaa. Merkittävä osa bruttobudjetoiduista tuloista muodostuu geenitekniikan lautakunnan 16 685 euroa, vakuutusmarkkinayksikön 4 950 euroa ja eläkevakuutusyksikön 9.030 euroa. Myös näiden tulot ovat vaikeasti ennakoitavia. Bruttobudjetoidun toiminnan kustannusvastaavuutta ei ole tarkasteltu sen vähäisyyden vuoksi, toiminnan volyyymi jää selvästi alle Valtiokonttorin määräyksessä todetun laatimiskynnyksen (100 000 euroa). Bruttobudjetoidun toiminnassa on toteutettu työajan seuranta vuodesta 2008 lähtien. Toiminnan kannattavuuteen vaikuttaa alentavasti esimerkiksi se, että geenitekniikkalain 35 § mukaan maksujen perimisestä voidaan myöntää poikkeuksia ja maksu voidaan jättää perimättä osittain tai kokonaan. Em. lainmukaisia hakemuksia tekevät pääosin julkisyhteisöjen yhteydessä toimivat tutkimusryhmät.

Muutokset edelliseen tilikauteen verrattuna

Maksullisen toiminnan kokonaistuottokertymä oli runsas 0,2 milj. euroa edellistä tilikautta suurempi, mikä aiheutui siitä, että Lääkkeiden hintalautakunnan suoritteiden tuotto on lisääntynyt. Toisaalta rahapelitoiminnan haittojen ehkäisyyn ja seurantaan on panostettu edellisvuotta vähemmän. Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus oli yhteensä 103 %. Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot 43 848 euroa (71 427 euroa) ovat edellisvuotta pienemmät. Yhteisrahoitteisen toiminta kuten myös bruttobudjetoitu toiminta on ollut niin vähäistä, ettei niitä koskevia kustannusvastaavuuslaskelmia ole kertomuksessa esitetty.

1.4 TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA

1.4.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Taulukko 6. Keskeiset tuotokset vuosina 2009–2012

	2010	2011	2012
Esiteltyjen säädösten määrä			
- hallituksen esitykset	56	24	27
- HE:iin sisältyvät lait	199	58	56
- valtioneuvoston asetukset	33	46	27
Annettujen lausuntojen määrä	447	483	¹
Asetettujen työryhmien määrä	20	28	47
Kirjallisten kysymysten määrä	284	236	277
Uudet kansalaiskirjeet ²	1453	1132	1767
Julkaisut	85	35	25
Tiedotteet, suomenkieliset	436	255	236
Tiedotteet, ruotsinkieliset	261	150	156
Tiedotteet, englanninkieliset	27	28	36
Tiedotus- ja taustatilaisuudet	67	26	25
Verkkouutiset, suomenkieliset	95	82	46
Verkkouutiset, ruotsinkieliset	52	27	31
Verkkosivujen Yläkulma-artikkeleja	22	23	24
Käynnissä olleet ESR-projektit 31.12.	13	14	18

Vuosi 2012 oli nykyisen, kesällä 2011 toimintansa aloittaneen hallituksen ensimmäinen kokonainen toimintavuosi. Hallituksen esityksiä annettiin suunnilleen sama määrä kuin edellisenä vuonna. Työryhmiä asetettiin sen sijaan huomattavasti enemmän. Kansanedustajien kirjallisten kysymysten määrä oli samalla tasolla kuin vuonna 2010, edellisen hallituksen viimeisenä kokonaisena toimintavuotena. Ministeriölle ja ministereille osoitettujen kansalaiskirjeiden määrä kasvoi selvästi. Erityisesti sähköpostitse saapuu yhä enemmän yhteydenottoja, ja ne vaativat ministeriötä paljon työpästä.

Hallinto- ja suunnitteluosasto

Hallinto- ja suunnitteluosaston voimavaroista valtaosa käytettiin aiempien vuosien tapaan ministeriön sisältötyötä tukevien perustehtävien hoitamiseen. Edellisenä syksynä käynnistetyt hallituskautteen sidotut suuret hankkeet vaativat runsaasti työpästä. Osasto osallistui keskeisesti muun muassa yhteistyössä Työterveyslaitoksen kanssa toteutettavan johtamisen kehittämisverkoston, poikihallinnollisen syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveyseroja vähentävän toimenpideohjelman, vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman sekä ministeriörakennetta koskevan keskushallintohankkeen valmistelutyöhön. Osasto osallistui myös sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen uudistuksen valmisteluun sekä useiden keskeisten hallitusten esitysten vaikutusten arviointiin.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma vuosille 2012–2015 hyväksyttiin valtioneuvoston periaatepäätöksenä. Toimeenpano ja seuranta ovat käynnistyneet ministeriöiden yhteisessä työryhmässä elokuus-

¹ Vuodelta 2012 ei saatavissa vertailukelpoista lukua

² Uudet asianhallintajärjestelmään avatut asiat; osa saapuneista kansalaiskirjeistä on kirjattu aikaisempina vuosina avatuille asioille

sa. Kolmikantainen samapalkkaisuusohjelma jatkaa toimintaansa. Työelämän rakennemuutosten vaikutuksia samapalkkaisuuteen koskeva selvitys ja maahanmuuttajataustaisten miesten ja naisten työmarkkina-asemaa koskevat selvitykset valmistuivat. Tasa-arvolain muutosten valmistelua jatkettiin. Painotuksena olivat sukupuolivähemmistöt, peruskoulut ja lain valvonta. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista valtioneuvostossa edistettiin tukemalla ministeriöiden tasa-arvotyöryhmien työtä.

Raha-automaatti-avustuksia koskevan lain uudistamistyö valmistui, ja hallituksen esitys annetaan vuoden 2013 alussa. Tavoitteena on keventää ja yksinkertaistaa raha-automaattiavustusten hakumenettelyä ja päätöksentekojärjestelmää, parantaa avustusten käytön valvonnan edellytyksiä sekä selventää sosiaali- ja terveysministeriön ja Raha-automaattiyhdistyksen vastuita avustusjärjestelmässä. Raha-automaattiyhdistyksen tuottoja osoitettiin sosiaali- ja terveysjärjestöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen 291 milj. euroa.

Ministeriön hallinnonalan asiantuntijalaitosten tutkimusyhteistyön koordinoitiin kiinnitettiin erityistä huomiota. Asiantuntijalaitosten Soterko-yhteenliittymän tutkimusverkostot jatkoivat ohjelmiansa valmistelua. Painopiste on hallitusohjelman kärkihankkeiden valmistelun tukemisessa.

Vuonna 2011 käynnistynyt tietohallintolain edellyttämä toiminta-, tieto-, järjestelmä- ja teknologia-arkkitehtuurin (kokonaisarkkitehtuurin) kehittämistyö jatkui intensiivisesti hallinnonalalla. Sitä koskevat tavoitteet sisällytettiin hallinnonalan kaikkien virastojen tulossopimuksiin. Myös ministeriön vastuulla olevat hallinnonalan virastojen toimintaa laaja-alaisemmat kohdealueet on määritelty ja esimerkiksi sosiaaliturvan osa-alueella ensimmäiset neuvottelut on käyty.

Ministeriön riskienhallintaa kehitettiin. Sovittiin toimintamallista, jossa riskien tunnistaminen ja niiden hallinta kytketään entistä tiiviimmin ministeriön normaalin johtamisen sekä toiminnan suunnittelun ja toimeenpanon seurantaan.

Ministeriön tietojärjestelmiä kehitettiin vuoden aikana laajentamalla edelleen Valtion IT-palvelukeskuksen (VIP) tarjoamien yhteisten palvelujen käyttöä sekä ottamalla laajasti käyttöön valtion yhteisen viestintäratkaisun palveluita. Pysyviä toimintamenosäästöjä tavoiteltiin myös tehostamalla matkahallintoa ja laatomalla pidemmän tähtäimen suunnitelmat toimitilojen käytöstä.

Sosiaali- ja terveysministeriön vuosien 2012 - 2015 henkilöstölinjausten toimeenpanossa painottuvat ministeriön tehtäviä vastaavan henkilöstön varmistaminen sekä hyvä johtaminen ja henkilöstön työn tukeminen ja kehittäminen.

Vakuutusosasto

Vakuutusosaston toimintaan vaikutti keskeisesti hallitusohjelman hankkeiden käynnistyminen ja sen mukanaan tuomat uudet toimenpiteet ja lainsäädäntöhankkeet. Näiden lisäksi syksyllä 2011 solmittu hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen välinen raamisopimus ja keväällä solmittu työurapöytäkirja työllistivät uusilla nopeassa aikataulussa toimeenpantavilla lainmuutoksilla. Osastolla valmisteltiin vuonna 2012 yhteensä 16 hallituksen esitystä.

Työttömyysturvan peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea korotettiin 1.1.2012 alkaen sadalla eurolla kuukaudessa. Lisäksi etuuksiin tehtiin indeksikorotus, joten peruspäiväraha nousee yhteensä noin 120 eurolla kuukaudessa. Taso- ja indeksikorotukset tehtiin etuuksiin vuoden 2012 alusta. Peruspäivärahan korotus parantaa myös ansiosidonnaisia työttömyysetuuksia ja vuorottelukorvauksia sekä aikuiskoulutustukia. Lisäksi vakinaistettiin lyhennettyä työviikkoa koskeva sääntely, jonka perusteella kokonaan työttömiltä lomautuspäiviltä maksetaan työttömyyspäiväraha ilman sovitte-
luu. Samassa yhteydessä korotettiin sovittelun työttömyyspäivärahan enimmäistyöaikaaraja 75 prosentista 80 prosenttiin.

Työttömyysvakuutusmaksujen perintä siirrettiin vuoden 2013 alusta työttömyysvakuutusrahastolle. Asiaa koskeva lainmuutos tuli voimaan 10.10.2012.

Työmarkkinatuen tarveharkintaa muutettiin 1.1.2013 siten, että hakijan puolison tulot eivät vaikuta enää työmarkkinatuen määrään. Lomakorvausten jaksotuksesta myös luovuttiin. Työsuhteen päättyessä maksettu lomakorvaus ei jatkossa enää estä työttömyysetuuden maksamista. Pitkäaikaisyöttömien työllistämiseksi käynnistettiin vuosille 2013–2015 kolmivuotinen työllistämisrahakokeilu. Kokeilu koskee 65 kuntaa. Kokeilun piirissä olevat pitkäaikaistyöttömät saavat työllistyttyään työmarkkinatukea vielä ensimmäisen työssäolokuukauden ajan. Muutokset tulivat voimaan 1.1.2013.

Työttömyysturvalain muutosten valmistelua jatkettiin. Valmistelun tavoitteen on hallitusohjelman mukaisesti yksinkertaistaa lainsäädäntöä ja lisätä sen kannustavuutta. Osan valmistelua toteutetaan työurasopimuksessa sovitut linjaukset.

Työeläkejärjestelmässä valmisteltiin muutoksia, jonka mukaan vuonna 1954 tai sen jälkeen syntyneiden on jatkossa mahdollista jäädä osa-aikaeläkkeelle aikaisintaan 61-vuotiaana. Työeläkejärjestelmästä poistuu kokonaan mahdollisuus jäädä varhennetulle vanhuseläkkeelle. Kansaneläkejärjestelmässä varhennetun vanhuseläkkeen ikäraja nousee 63 vuoteen. Muutokset koskevat 1952 ja sen jälkeen syntyneitä. Työeläkelait muuttuvat myös siten, ettei työttömyysturvan lisäpäivärahaa saavilla pitkäaikaistyöttömillä ole enää mahdollisuutta jäädä varhennetulle vanhuseläkkeelle 62-vuotiaana. Myös takuueläkkeen ikäraja nousee 63 vuoteen. Lakimuutosten tavoitteena on työurien pidentäminen. Lait tulevat voimaan 1.1.2013.

Kansaneläkkeen määrään vaikuttava asumisajan laskentasääntö muuttui ulkomailta eläkettä saavilla. Aika, jonka henkilö on asunut Suomessa ja saanut samalla eläkettä ulkomailta, otetaan jatkossa huomioon laskettaessa kansaneläkkeen määrää. Oikeus kansaneläkkeeseen ja kansaneläkkeen määrä riippuvat Suomessa asutun ajan pituudesta. Tähän saakka ulkomailta maksettu pienikin eläke on estänyt kansaneläkkeen määrän vaikuttavan asumisajan karttumiseen.

Hallitusohjelman mukaisesti annettiin esitys sairausvakuutusmenojen säästämistä. Esitys tuo 153 miljoonan euron säästöt valtion sairausvakuutusmenoihin. Tästä summasta lääkekorvausten osuus on 113 miljoonaa, matkakustannusten 20 miljoonaa ja yksityisten terveydenhuoltopalvelujen käytöstä maksettavien Kela-korvausten osuus 20 miljoonaa. Laki tulee voimaan 1.1.2013 ja lääkekorvauksia koskevat muutokset helmikuun alusta 2013. Säästöjen rahoitusta koskeva lainmuutos on määräaikainen ja päättyy vuoden 2014 lopussa.

Työeläkelaitosten vakavaraisuussäännösten uudistaminen jatkui. Työeläkelaitosten riskinkantokykyä vahvistettiin uudella pysyvällä lailla, jonka tavoitteen on turvata työeläkelaitosten tuottava sijoitustoiminta. Riskinkantokykyä vahvistetaan tehostamalla sijoitus- ja vakuutusriskejä varattujen puskurien käyttöä. Lisäksi eläkesäatioiden ja kassojen on jatkossa mahdollisuus halutessaan vahvistaa omaa riskinkantokykyään erillisellä vakavaraisuuspääomaan luettavalla työnantajan lisämaksuerällä. Lait tulevat voimaan 1.1.2013. Ministeriössä on myös valmistelussa työeläkelaitosten hallintosääntelyn uudistamista koskeva esitys.

Lisäksi valmisteltiin hallituksen esitys, jonka mukaan kuluttajien ottamissa vakuutuksissa sukupuoli ei saa jatkossa vaikuttaa vakuutusmaksuihin tai vakuutusetuuksiin. Muutos koskee uusia vakuutus sopimuksia sekä vuosittain uusiutuvia vakuutuksia. Lait tulivat voimaan 21.12.2012. Liikennevakuutuslainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelua jatkettiin. Uudistus sisältää liikennevakuutuslakia, liikennevakuutuskeskusta ja liikenneturvallisuusmaksua koskevat hallituksen esitysluonnokset.

Solvenssi II -direktiivin implementointia kansalliseen lainsäädäntöön jatkettiin virkamiesvalmistelussa, ja hallituksen esitys oli alkukesästä lausunnoilla. Solvenssi II kansallisen implementoinnin aikataulu riippuu Omnibus II -direktiivin hyväksymisestä. Lisäksi osallistuttiin usean muun EU-lainsäädäntöhankkeen valmisteluun, kuten esimerkiksi vakuutusedustusedirektiivin (IMD) uudistamista koskevan direktiivin neuvostokäsittelyyn.

Asumisperusteisen sosiaaliturvan kysymykset olivat esillä Solmu IV -työryhmässä, jossa laadittiin esitys soveltamisalain uudistamiseksi ja siihen läheisesti liittyvän lainsäädännön tarkistamiseksi. Työryhmän selvitystyö valmistui ja se lähetettiin lausuntopyyntölle, jonka vastausaika päättyi 20.12.2012. Tarkoituksena on, että kansallinen lainsäädäntö määrittelee nykyistä johdonmukaisemmin asumisperusteisen vakuutusturvan piiriin kuulumisen alkamisen ja päättymisen ja esittää mahdollisimman yhtenäiset kriteerit sille milloin henkilön katsotaan maassa asuvaksi eri oikeuksien ja velvollisuuksien osalta. Suomen ja Intian välinen sosiaaliturvasopimus allekirjoitettiin kesäkuussa. Sopimusneuvottelut aloitettiin Kiinan ja Japanin kanssa.

Lisäksi valmisteltiin tapaturmavakuutuslainsäädännön kokonaisuudistusta. Uudistuksen tavoitteena on saattaa lainsäädäntö vastaamaan työelämän muuttuneita olosuhteita ja nykyllä lainsäädännöllä asetettuja tavoitteita. Eläkesäätiö- ja vakuutuskassalain kokonaisuudistusta jatkettiin arviomuistion valmistelulla. Eläkesäätiöitä ja eläkekassoja koskevat säännökset kootaan yhdeksi laiksi. Lisäksi jatkettiin työeläkeyhtiöiden välisen kilpailun kehittämistä hallitusohjelman mukaisesti.

Työpankkikokeilun laajentaminen hallitusohjelman mukaisesti valtakunnalliseksi kokeiluksi aloitettiin. Sen tavoitteena on työllistää 5 000 lähinnä osatyökykyistä tai pitkäaikaistyötöntä hallituskauten aikana. Työpankkien tehtävä on löytää etupäässä heikossa työmarkkina-asemassa oleville henkilöille väylä työelämään. Työntekijät ohjautuvat työpankkiin vapaaehtoisesti esimerkiksi TE-toimistoista ja työvoiman palvelukeskuksista.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto

Valtioneuvosto vahvisti Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman (Kaste) vuosille 2012–2015 helmikuussa 2012. Ohjelman valtakunnallinen ja alueelliset toimeenpanosuunnitelmat valmistuivat syyskuussa 2012. Huhtikuussa 2012 annettiin uusi valtioneuvoston asetus sosiaali- ja terveydenhuollon valtionavustuksista. Hakijan opas päivitettiin vastaamaan uutta asetusta ja Kaste-ohjelmaa. Vuoden 2012 valtionavustukset (14,6 milj. euroa) jaettiin ensimmäisen ohjelmakauden linjausten mukaisesti. Avustukset suunnattiin lähinnä hankkeissa luotujen hyvien käytäntöjen juurruttamiseen ja levittämiseen. Ensimmäisen ohjelmakauden ulkoisesta arvioinnista julkaistiin loppuraportti syksyllä 2012.

Keväällä 2011 voimaantullut terveydenhuoltolaki painottaa hyvinvointi- ja terveystieteiden huomioon ottamista kuntien päätöksenteossa, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteita sekä terveyserojen kaventamista ja ennalta ehkäisevää näkökulmaa. Lain toimeenpanoa on tuettu edelleen muun muassa Kaste -ohjelman hankkeiden avulla sekä koulutuksella. Jatkettiin ehkäisevien terveyspalvelujen seuranta- ja valvontajärjestelmän kehittämistä ja ohjeistusta yhteistyössä Valviran ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa. Sähköisen hyvinvointikertomuksen käyttö kunnissa työkaluna hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitteluun, toteutukseen ja toiminnan seurantaan laajentui edelleen seurantavuonna. Terveyserojen kaventamisen toimintaohjelman toimeenpanoa on jatkettu ja ohjelman arviointi on valmistunut.

Vuoden 2012 alusta lukien korotettiin toimeentulotuen perusosaa ja samalla yksinhuoltajille maksettavaan perusosaan tehtiin erillinen korotus. Vuoden alusta asumistuen määräytymisperusteita muutettiin valtioneuvoston asetuksella siten, että hallituksen valmistelema korotus työmarkkinatuessa hyödyttää myös samanaikaisesti asumistukea saavia tuen saajia. Heinäkuun alusta toimeentulotuen tasoja korotettiin varhennetulla indeksimuutoksella puoli vuotta normaalia lakisääteistä indeksikorotusta varhemmin.

Hallitusohjelman tavoitteena on ottaa ympäristöstä aiheutuvien terveyshaittojen arviointi tiiviimmin osaksi kaikkea suunnittelua ja päätöksentekoa. Ympäristöterveyshaittojen arvioinnin kehittämistä koskevan hankkeen johtoryhmä asetettiin ministeriön toimesta syyskuussa 2012. Johtoryhmän toimeksiannosta Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on käynnistänyt sekä terveydensuojeluohjelman laatimisen että päätöksentekomenettelyiden kehittämishankkeen. Kansallisen talousveden turvallisuussuunnitelman laatimiseksi ministeriö asetti neljän hallinnonalan ja etujärjestöjen edustajista

koostuvan johtoryhmän. Johtoryhmän asettamat neljä ohjausryhmää aloittivat toimintansa vuoden 2012 lopulla.

Kemikaalilain kokonaisuudistus valmisteltiin ministeriön asettamassa työryhmässä, ja luonnos uudeksi kemikaalilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi oli laajalla lausuntokierroksella. Laissa esitetään säädettäväksi EU:n kemikaaliasetusten kansallisesta täytäntöönpanosta viranomaistehtävien ja rangaistusten osalta sekä eräistä terveys- ja ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi asetettavista kansallisista velvoitteista. Kunnan kemikaalivalvontaviranomaisen tehtävä esitetään siirrettäväksi Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle (Tukes)

Vesi- ja elintarvikeväliaineiden epidemioiden ja mikrobilääkeresistenssin torjunnan tavoitteet ja toimenpiteet vuosille 2013–2017 linjattiin yhdessä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan kanssa valmistellussa Suomen zoonoosistrategiassa.

Laki säteilylain muuttamisesta hyväksyttiin eduskunnassa kesäkuussa 2012 ja se tulee voimaan heinäkuussa 2013. Solariumin käytön valvontaa tiukennettiin lailla. Solariumpalveluja tarjoavan toiminnanharjoittajan on jatkossa huolehdittava siitä, ettei alle 18-vuotias pääse altistamaan itseään solariumin ultraviolettisäteilylle.

Biopankkilaki hyväksyttiin eduskunnassa vuoden 2012 lopulla ja se tulee voimaan syyskuussa 2013. Alempiasteisten säädösten valmisteluun asetettiin virkamiestyöryhmä ja lain toimeenpanon ja vaikutusten seurantaan laajapohjainen ohjausryhmä.

Valtioneuvoston periaatepäätös huumausainepoliittisesta yhteistyöstä vuosille 2008–2011 toimeenpantiin ja valtioneuvoston periaatepäätös huumausainepoliittiseksi toimenpideohjelmaksi vuosille 2012–2015 hyväksyttiin. Vuonna 2011 luokiteltiin ensimmäistä kertaa niin sanotut muuntohuumeet huumausaineiksi valtioneuvoston asetuksella. Valmisteltiin alkoholin mielikuvamainonnan kieltävä lakiesitys.

Työterveyshuollon toiminnan painopistettä siirrettiin työkyvyn tukemiseen muun muassa informaatio-ohjauksen avulla, valmistelemalla työkyvyn tukemiseksi toimintamalleja sekä kehittämällä työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon yhteistyötä. Työterveys 2015-periaatepäätöksen mukaisia hankkeita toteutettiin suunnitelmien ja linjausten mukaisesti. Työurien pidentämistä koskevien työryhmien suositusten työstämisestä on jatkettu, muun muassa työterveyshuoltoa koskevan valtioneuvoston asetuksen päivittämisellä.

Terveyden edistämisen määrärahalta avustettiin ja rahoitettiin 55 hanketta yhteensä 5,1 miljoonalla eurolla. Määrärahaan liittyvistä valmistelu- ja toimeenpanotehtävistä vastasi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Sosiaali- ja terveysministeriön, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Raha-automaattiyhdistyksen kesken tehtiin yhteistyötä terveyden edistämisen määrärahojen ja raha-automaattivastustusten yhteensovittamisessa.

Vammaispoliittisen ohjelman (VAMPO) sekä romanipoliittisen ohjelman (ROMPO) toimeenpanoa jatkettiin poikkihallinnollisena yhteistyönä muiden ministeriöiden kanssa. YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimuksen ratifiointityötä jatkettiin valmistelemalla itsemääräämisoikeuslainsäädännön uudistamista.

Asetettiin työryhmä valmistelemaan toimenpiteitä vaikeasti työllistyvien aseman parantamiseksi ja työelämäosallisuuden lisäämiseksi. Työryhmän työ on jatkoa sosiaali- ja terveysministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja Kuntaliiton asiantuntijaryhmän esityksille keväältä 2011. Työryhmän määräaika on vuoden 2013 lopussa.

Kertomusvuonna osastoa työllistivät edelleen Pandemrix-rokotteen ja narkolepsian väliseen yhteyteen liittyvät asiat. Sairastuneiden lasten ja nuorten sekä heidän perheittensä tukitoimia jatkettiin ja

vanhempien toivomuksesta valmisteltiin tukiaineisto narkolepsiaan sairastuneiden lasten ja nuorten ja heidän perheittensä kokemusten pohjalta.

Vuoden 2011 alusta taloudellisesti merkittävien rokotehankintojen päätökset valmisteluineen on siirretty tartuntatautilain muutoksella Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle. Hankintamenettelyn muutoksen takia perustettiin uusi kansallinen rokotehankintatyöryhmä, joka on osallistunut hankintapäätösten valmisteluun.

Sosiaali- ja terveystieteiden osasto

Sosiaali- ja terveystieteiden osastolla jatkuivat kertomusvuonna hallitusohjelman mukaiset toimenpiteet, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen valmistelu, sosiaalihuollon lainsäädännön uudistustyö, ikääntyvän väestön toimintakyvyn tukemista sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystieteiden palveluja koskevan lain (nk. vanhuspalvelulain) valmistelu sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisten tietojärjestelmäpalvelujen kehittäminen. Osastoa työllistivät huomattavasti myös osastolle tulleet kansalaiskirjeet (841 kpl) ja kirjalliset kysymykset (128 kpl), joiden määrä noin kaksinkertaistui edellisvuodesta, sekä osaston vetovastuulla olleet 23 työryhmää.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetyöryhmä valmisteli keväällä 2012 väliraportin, joka sisälsi kolme erilaista mallia sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteeksi. Vuoden lopussa työryhmä sai valmiiksi ehdotuksen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteeksi. Vuoden vaihteessa asetettiin selvityshenkilötyöryhmä, jonka tehtävänä on yhteistyössä kentän toimijoiden kanssa selvittää alueellisesti parhaita sosiaali- ja terveydenhuollon ratkaisuja.

Terveydenhuoltolain nojalla annettavien asetusten valmistelua jatkettiin. Tutkimukseen tarkoitettu erityisvaltionosuutta koskeva asetusta ja päivitysasetus ovat valmistumassa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköistä käsittelyä sekä sähköistä lääkemääräystä koskevien lakien toimeenpano eteni. Vuoden 2012 lopussa sähköistä reseptiä käytettiin kaikissa apteekeissa ja 2/3:ssa julkisen terveydenhuollon yksiköistä. Sähköisiä reseptejä tehtiin noin 45 000 päivässä mikä vastaa noin 20 % lääkemääräysten kokonaismäärästä. Niitä on tehty noin 6 miljoonaa kappaletta yli miljoonalle henkilölle. Kansalaisille suunnattu omien tietojen katselupalvelu on tuotannossa. Arkistointipalvelun toimeenpanon vaiheistusta sääntelevä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetusta tuli voimaan huhtikuussa 2012. Ministeriö on vaiheistanut sosiaalihuollon kansallisten sähköisten tiedonhallintapalvelujen rakentamisen tehtäväksi KanTa-palvelujen julkisen sektorin käyttöönottojen jälkeen vuodesta 2014 alkaen. Sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisten kansalaispalveluiden kehittämistyötä toteutettiin osana valtio-varainministeriön sähköisen asioinnin ja demokratian (SADe) kehittämissuunnitelmaa.

Kertomusvuonna jatkettiin Avaus-kehittämiskokonaisuutta, joka kehittää uuden sukupolven alueellista sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää ja sitä tukevia teknologisia ratkaisuja. Merkittävimmät kehittämiskohteet ovat asiakaslähtöisten palvelujen kehittäminen, kotoa käytettävien sähköisten palveluiden kehittäminen ja ikääntyvien toimintakykyä ylläpitävien tuotteiden ja palvelujen kehittäminen.

Laki ikääntyvän väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystieteiden palveluista vahvistettiin vuoden lopussa. Laki tulee voimaan 1.7.2013. Lailla vahvistetaan iäkkäiden oikeutta laadultaan hyviin sosiaali- ja terveystieteiden palveluihin sekä heidän vaikutusmahdollisuuksiinsa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan itsemääräämisoikeus -työryhmä jatkoi itsemääräämisoikeuden vahvistamista ja rajoittamista koskevan lainsäädännön uudistamista. Työryhmän alaryhmät käsittelevät seuraavia asiakokonaisuuksia: raskaana olevien päihteitä käyttävien naisten tahdosta riippumaton hoito, muistisairaiden ja kehitysvammaisten henkilöiden hoito ja palvelut, kiireellinen sosiaali- ja terveydenhuolto sekä oikeuspsykiatrisen potilaan tutkimus ja hoito, päätöksenteossa

tukeminen (tuettu päätöksenteko) sekä ennakollinen ja jälkikäteinen oikeussuoja. Hankkeen yhteydessä valmisteltiin mielenterveyslain tarkkailulähetettä ja virka-apua koskevat lainmuutokset.

Lääkepolitiikka 2020 tavoitteita toteutettiin aloittamalla lääkehuollon toimintaa kuvaavien indikaattorien määrittäminen yhdessä sidosryhmien kanssa. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukseen annettiin tehtäväksi tehdä ehdotus säädöksistä apteekkitoiminnan kehittämiseksi ja lääketaksan ja apteekkimaksujärjestelmän muutostarpeista. Valtion lääkkeitä ja lääkeaineita tutkivien laboratorioiden välisen yhteistyön kehittämisestä ja toiminnan organisoinnista julkaistiin työryhmän mietintö.

Kansallinen mielenterveys- ja päihdesuunnitelma linjaa mielenterveys- ja päihdetyön keskeiset periaatteet ja painotukset vuoteen 2015. Vuonna 2009 julkaistun suunnitelman toteutumista arvioidaan ja suunnitelmaa päivitettiin vuoden 2012 aikana. Vuosina 2012–2015 painotetaan erityisesti palvelujen järjestämistä yleisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhteydessä sekä tehokkaiden menetelmien käyttöönottoa.

Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamistyöryhmän ehdotus uudeksi sosiaalihuoltolaiksi ja sosiaalihuollon muun lainsäädännön uudistamiseksi valmistui kesällä 2012. Raportti lähetettiin laajalle lausuntokierrokselle.

Marraskuussa annettiin hallituksen esitys laiksi lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi varhaiskasvatuksen ja päivähoitopalvelujen ohjauksen siirtämiseksi opetus- ja kulttuuriministeriöön. 1.1.2013 voimaan tulleen siirron myötä päivähoito lakkasi olemasta sosiaalipalvelu. Päivähoitojärjestelmään kuuluvat etuudet, lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuki, jäivät siirrosta huolimatta sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle.

Osasto osallistui valtakunnallisen osaamistarpeiden ennakoinnin prosessimallin kehittämiseen Opetushallituksen projektissa sekä eurooppalaisen selvityksen tekemiseen terveydenhuollon työvoima- ja koulutustarpeiden ennakoinnista EU:n jäsenmaissa.

Sosiaalihuollon ammattihenkilöiden foorumi asetettiin uudelleen. Foorumin tavoitteena on vahvistaa henkilöstön osaamista ja varmistaa alan työvoiman saantia sekä edistää työhyvinvointia ja johtamista sosiaalihuollon lainsäädännön ja palvelurakenteen uudistuessa. Foorumi selvitti sosiaalityöntekijöiden määrän kehittymistä, sosiaalityön työvoimavajeita ja keinoja sosiaalityöntekijäpulan ratkaisemiseksi. Foorumi jatkoi yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa joustavan työllistymis- ja koulutusväylän kehittämistä avustaviin tehtäviin ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden palveluissa. Lainsäädännön uudistamisen vaikutusten arviointi alan henkilöstön osaamistarpeisiin aloitettiin järjestämällä osaamisen ennakointityöpajoja. Työ kohdentui kehitysvammaisten palvelujen rakenteen uudistamisessa tarvittavan osaamisen kehittämiseen.

Lastensuojeluun liittyen jatkettiin laatusuosituksen valmistelua, osallistuttiin oppilas- ja opiskelija-huoltolain valmisteluun sekä käynnistettiin selvitysryhmä lastensuojelun tilan selvittämiseksi ja toimenpide-ehdotusten laatimiseksi. Selvitystyö jatkuu vuoden 2013 kevään.

Opiskeluterveydenhuollon selvitys valmistui. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden YTHS-mallin kokeilu jatkui kahdella paikkakunnalla. Opiskeluterveydenhuollon kehittämiseksi asetettiin työryhmä.

Kehitysvammaisten asumisen ohjelman toimeenpanoa jatkettiin. Valtioneuvosto teki 8.11.2012 periaatepäätöksen kehitysvammaisten henkilöiden yksilöllisen asumisen ja palvelujen turvaamisesta. Periaatepäätös perustuu valtakunnalliseen suunnitelmaan, joka laadittiin sosiaali- ja terveysministeriön johdolla. Periaatepäätöksen toimeenpanoa tuettiin alueellisilla tilaisuuksilla ja työpajoilla.

Suomen ensimmäisen kansallisen omaishoidon kehittämisohjelman laatiminen käynnistettiin sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa laaja-alaisessa työryhmässä. Työ jatkuu vuoden 2013.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin tehtiin valtiontalouden säästötoimien toteuttamiseksi tarvittavia muutoksia, jotka tulivat voimaan 1.1.2013.

Työsuojeluosasto

Kertomusvuonna työsuojeluosaston toiminta kohdistui erityisesti hallitusohjelmaa tukevien teemojen työurien pidentämisen ja harmaan talouden torjunnan edistämiseen.

Työsuojeluosastolla jatkettiin vuonna 2011 vahvistettujen työympäristön ja työhyvinvoinnin linjausten toimeenpanoa ja seurantaa. Linjaukset tukevat sekä ministeriön strategian että hallitusohjelman mukaista työurien pidentämistä korostamalla toimia ammattitautien, työtapaturmien ja työn aiheuttaman haitallisen kuormituksen vähentämiseksi.

Ministeriön ohjaamassa ja Työterveyslaitoksen toteuttamassa Työhyvinvointifoorumissa työurien pidentämiseen on vaikutettu erityisesti työhyvinvoinnin edistämisen osa-alueella mm. selvittämällä työhyvinvointia edistäviä verkostoja ja palvelutarjontaa. Työurien pidentäminen on toinen keskeinen vaikuttamisalue myös työsuojelun vastuualueiden työsuojeluvalvonnassa runkosopimuskaudella 2012–2015. Työsuojeluvalvonnassa työurien pidentämiseen vaikutettiin valvomalla erityisesti niiden toimialojen työpaikkoja, joilla esiintyy keskimääräistä enemmän haitallista psykososiaalista kuormitusta kuten asiakasväkivallan uhkaa, haitallista häirintää ja epäasiallista kohtelua tai muuta psykososiaalista kuormitusta sekä haitallista tuki- ja liikuntaelimistön kuormitusta. Lisäksi valvottiin toimivien työterveyshuoltokäytäntöjen olemassaoloa työpaikoilla.

Näiden toimenpiteiden lisäksi psykososiaalisen kuormituksen vähentämiseksi valmisteltiin valvontaohjetta työsuojelun vastuualueiden käyttöön ja käynnistettiin tutkimushankkeita. Työmarkkinajärjestöjen raamisopimuksen mukaisesti valmisteltiin työaikojen huomioimista työn kuormittavuustekijänä koskeva täydennys työturvallisuuslakiin.

Toinen keskeinen hallitusohjelman mukainen tavoite on harmaan talouden torjunta. Sitä varten työsuojelun vastuualueille on myönnetty hallituskauden ajaksi lisäresursseja, jotka mahdollistivat 15 uuden tarkastajan palkkaamisen tilaajavastuulain ja ulkomaisen työvoiman valvontaan. Ulkomaisen työvoiman valvonnasta annettiin valvontaohje. Harmaan talouden torjunta on poikkihallinnollista ja työsuojeluosasto osallistui viranomaisyhteistyöhön sekä muiden ministeriöiden vastuulla olevien lainsäädäntöhankkeiden valmisteluun. Mm. työturvallisuuslakiin tehtiin muutos johtuen rakennusalalla käyttöön otetusta veronumerosta.

Työsuojeluvalvonnan kehittämistä jatkettiin toteuttamalla työsuojeluhallinnon resurssityöryhmän (RESU II) toimenpiteitä. Alkuvuodesta 2012 selvityshenkilöt tekivät ehdotuksen työsuojeluvalvonnan resurssien riittävydestä, kohdentamisesta ja hallinnollisesta kehittämisestä. Niiden jatkotoimenpiteet ovat edelleen työn alla.

Työsuojeluvalvonnan vaikuttavuuteen ja valvonnan tuottavuuden lisäämiseen tähtäävä tietojärjestelmähanke Valtimo eteni suunnitellun mukaisesti vuonna 2012. Vera-tietojärjestelmästä valmistui tarkastajien työvälineiden kolmas osatoimitus, jonka jälkeen tarkastajan kaikki toiminnallisuudet ovat järjestelmässä. Vuoden 2012 lopussa Veralla oli n. 200 käyttäjää ja Veralla oli tehty n. 8500 tarkastuskertomusta.

Toimintavuoden aikana annettiin ILO:n merityösopimukseen toimeenpanoon liittyviä säädöksiä laivaväen työoloista ja ILO:n suuronnettomuuksista annettu yleissopimus hyväksyttiin. Sähkömagneettisista kentistä aiheutuvia riskejä koskevan direktiivin valmistelussa Suomen ja työsuojeluosaston panos on ollut keskeinen ja Suomen delegaation toiminnan ansiosta saatiin yleisnäkemys Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvostossa

Työehtosopimuksen yleissitovuuden vahvistamislautakunta tutki 120 työehtosopimusta vuonna 2012. Näistä 49:n osalta annettiin yleissitovuutta koskeva päätös. Vuoden lopussa oli voimassa

162 yleissitovaksi vahvistettua työehtosopimusta. Vahvistamislautakunta on ruotsintanut 96 yleissitovaa työehtosopimusta. Yleissitovat työehtosopimukset, päätökset ja ruotsinnokset julkaistaan Finlexissä.

Työssä käytettävien tuotteiden markkinavalvonnassa ratkaistiin 26 tapausta toimintavuonna. Lisäksi osallistuttiin markkinavalvonnan kansainväliseen yhteistyöhön.

Erilliset tulosryhmät

Esikuntayksikkö

Esikuntayksikön keskeisenä tehtävänä kertomusvuonna oli hallituksen strategisen painopistealueen *Köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäiseminen* -koordinointi ja toimenpideohjelman käynnistäminen sekä hallitusohjelman toimeenpanon sosiaali- ja terveysministeriön vastuualueen seuranta, mukaan lukien valtioneuvoston kanslian johtama ministeriöiden koordinoituihin yhteistyö. Toisena kokonaisuutena jatkettiin kunta- ja palvelurakennemuutoksen ministeriön vastuualueen valmistelun koordinoitua, samoin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevaa säädösvalmistelua. Yksikkö vastasi vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman osana toteutetun ydintoimintanalyysin ehdotusten koonnista ja poikkihallinnollisesta yhteistyöstä. Konserniyhteistyötä tiivistettiin sekä edistettiin tietohallintolain edellyttämän kokonaisarkkitehtuurimallin käyttöönottoa ministeriössä sekä terveyden ja hyvinvoinnin kohdealueella. *Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020* -strategian linjausten toimeenpanoa jatkettiin yhteistyössä osastojen ja hallinnonalan laitosten kanssa. Säädösvalmistelun koordinoitua, laadun ja prosessien kehittämistä jatkettiin. Yksikkö tuki kansliapäällikköä ja ministeriön johtoa osastojen yhteistyötä edellyttävissä hankkeissa sekä vastasi ministeriön johtamisjärjestelmään kuuluvien johtoryhmien hallinnoinnista.

Kansainvälisten asioiden yksikkö

EU:n työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvoston työtä jatkettiin Tanskan ja Kyproksen puheenjohtajakausiin. Neuvostossa keskusteltiin muun muassa Eurooppa 2020 -prosessin kehittämisestä ja rajat ylittävistä vakavista terveysuhkista.

Tanskan kaudella neuvosto hyväksyi osittaisen yleisnäkemyksen EU:n kolmannesta terveysohjelmasta 2014–2020. Kyproksen kaudella neuvostossa hyväksyttiin yleisnäkemyksessä sähkömagneettisia kenttiä koskevasta direktiivistä. Lisäksi neuvosto saavutti poliittisen yhteisymmärryksen Turkin, Montenegron, San Marinon ja Albanian assosiaatiosopimuksiin liittyvistä päätöksistä koskien sosiaaliturvan koordinaatiota.

Suomi jatkoi Helsingissä vuonna 2013 järjestettävän 8. terveyden edistämisen maailmankonferenssin valmisteluja yhdessä WHO:n kanssa. Lisäksi Suomi osallistui edelleen aktiivisesti WHO:ssa 2011 käynnistyneeseen reformiprosessiin. Suomen edustaja valittiin myös jäseneksi WHO/EURO:n aluekomitean pysyvään komiteaan kolmivuotiskaudelle.

Suomen puheenjohtajuuskausi 2012–2013 Pohjoisen ulottuvuuden sosiaali- ja terveyskumppanuudessa käynnistyi. Lisäksi Pohjoisen ulottuvuuden sihteeristön aseman virallistava sopimus astui voimaan 31.12.2012. Barents-yhteistyötä jatkettiin 2012–2015 toimintaohjelman mukaisesti etenkin hiv- ja tuberkuloosikysymyksissä sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Ministeriö osallistui myös EU:n Itämeri-strategian päivitykseen.

Suomen ja Venäjän välisen yhteistyömuiston toimeenpanosta neuvoteltiin Moskovassa lokakuussa 2012; erityistä kiinnostusta herättivät tupakka- ja alkoholikysymykset.

Pohjoismaisessa yhteistyössä vuoden 2012 pääteemana oli kestävä hyvinvointivaltion kehittäminen. Pohjoismaiset sosiaali- ja terveysministerit allekirjoittivat myös uuden pohjoismaisen sosiaali-

turvasopimuksen. Tasa-arvosektorilla pohjoismaisen yhteistyön painopisteenä oli miesnäkökulma tasa-arvossa.

OECD:n vuosittaisessa ministerikokouksessa yhtenä pääaiheena oli sukupuolten välinen tasa-arvo. Lisäksi alkuvuodesta ilmestyneessä OECD:n Suomen talouskatsauksessa tarkasteltiin erityisaiheena Suomen terveydenhuoltojärjestelmää.

Ministeriö jatkoi edelleen Euroopan neuvoston alaisiin ja muihin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin liittyvän raportoinnin kehittämistä ja kansainvälisissä lainkäyttö- ja tutkintaelimissä vireillä olevien valitusasioiden käsittelyn tehostamista.

Viestintäyksikkö

Päivittäisviestinnän yksittäisistä hankkeista suurimpia olivat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutostukseen, työurien pidentämiseen (mm. Työhyvinvointifoorumi ja Johtamisen kehittämisverkosto), Kaste-ohjelmaan, vanhuspalvelulain valmisteluun sekä narkolepsiaan liittyvä viestintä. Toimintasuunnitelman ulkopuolelta tulleista asioista viestintää työllisti merkittävästi Suomen lastensuojelua koskeva uutisointi Venäjällä.

Kansainvälisen viestinnän kehittämistä jatkettiin. Kansainvälisten asioiden yksikkö sai oman vastuutiedottajan, ja työn painopisteenä oli kesällä 2013 järjestettävän maailmanlaajuisen terveyden edistämisen konferenssin viestinnän suunnittelu ja toteutus yhteistyössä WHO:n kanssa. Verkko-palvelun englanninkielistä kieliversiota alettiin täydentää paremmin kansainvälistä viestintää palvelevaksi. Ruotsinkieliset käännökset ulkoistettiin lähes kokonaan ministeriön kääntäjille ja käännöstöimistölle.

Strategian ja viestinnän linjausten mukaisesti jatkettiin vaikuttamisen ja sidosryhmätyön vahvistamista. Ministeriö järjesti yhteistyössä Diakonissalaitoksen kanssa MTV3:n SuomiAreena-tapahtumassa Porissa keskustelutilaisuuden. Sosiaali- ja terveysalan viestijöiden säännöllisiä seminaareja jatkettiin. Erityisesti kunnille suunnattua sosiaali- ja terveydenhuollon uutiskirjettä alettiin julkaista säännöllisesti.

Yhtenäisen viestin vahvistamiseksi alettiin sopia järjestelmällisemmin yhteisten ydinviestien käytöstä mediaa kiinnostavissa asioissa. Aloitettiin tiedon visualisointi -hanke ja otettiin käyttöön kuva-pankki. Ministeriön sisäisen viestinnän kehittäminen keskittyi uuden intranetin Santran suunnitteluun ja sisällöntuotantoon. Hallinnonalan viestintäyhteistyötä jatkettiin hallinnonalan viestintäverkostossa Havissa, joka kokoontui säännöllisesti.

Ministeriön verkkopalvelussa parannettiin ennen kaikkea teknisiä ominaisuuksia. Palvelimet virtualisoitiin, järjestelmään tehtiin versiopäivitys ja palvelussa aloitettiin kuukausittainen tietoturvas-kannaus. Stm.fihin tehtiin myös kuormitustestaus ja vasteaikaoptimointi. Ministeriössä aloitettiin keväällä 2012 valmistelutyö, joka tähtää koko hallinnonalan yhteisen verkkojulkaisujärjestelmän hankintaan. Vuoden lopussa hankkeen tavoitteet yhdistettiin valtioneuvostotason hankkeeseen.

Julkaisuja tuotettiin 25, joista 11 julkaistiin pelkästään verkossa. Lisäksi tehtiin kaksi esitettä. Julkaisujen myyntikappaleiden painatus siirrettiin print-on-demand-painatukseen. Ministeriön julkaisujen myynti päätettiin keskittää Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kilpailuttamalle myyntiorganisaatiolle ja samalla lakkauttaa myyntisopimus Unigrafian kanssa. Myös esitteiden ilmaisjakelusta Unigrafiaa luovuttiin. Julkaisujen arkistointiin otettiin käyttöön hallinnonalan yhteiseen käyttöön perustettu julkaisujen sähköinen arkisto, Julkari.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen yhteinen Tesso-lehti ilmestyi vuonna 2012 kahdeksan kertaa. Lehden toimitus ulkoistettiin numerosta 5/2012 alkaen Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta viestintätoimisto MCI Pressille.

Syksyllä selvitettiin kansalaisten mielikuvia ministeriöstä ja hallinnonalan virastoista ja laitoksista kansalaiskyselyllä, joka toteutetaan kolmen vuoden välein. Kansalaisten mielikuvat olivat muuttuneet aiempaa myönteisemmiksi ja erityisesti ministeriön antamaa tietoa pidetään luotettavana.

Valmiusyksikkö

Hallitusohjelma, kuntauudistus ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmäuudistus, yhteiskunnan turvallisuusstrategian toimeenpano, varautumis- ja valmiusyhteistyö Pohjoismaiden kesken ja EU:n rajat ylittävien terveysuhkien varautumis- ja valmiusyhteistyöhön kehittäminen linjasivat valmiusyksikön toimintavuoden 2012 hankkeita ja toimintaa.

Valmiusyksikön tehtäviä olivat yhteiskunnan turvallisuusstrategian toimeenpano hallinnonalalla, kriisijohtamisen ja varautumisen turvaaminen uudessa muuttuvassa alue- ja paikallishallinnossa. Valmiusyksikkö osallistui kahden varautumiseen ja valmiuteen liittyvän keskeisen valtioneuvoston periaatepäätöksen valmisteluun. Kokonaisturvallisuuden strategia valmistui joulukuussa 2012 ja Kyberturvallisuusstrategia on suunniteltu valmistuvaksi alkuvuodesta 2013. Valmiusyksiköllä oli päävastuu kansainvälisessä yhteistyössä EU:n hankkeessa valmiusyhteistyön tiivistämiseksi komission ja jäsenvaltioiden välillä.

Erityinen hanke on ollut valmiusyksikön puheenjohtajalla toimiva lääkinällisen evakuointivalmiuden kansallinen työryhmä, joka luovutti suunnitelma kansalliseksi sosiaali- ja terveydenhuollon toimintamalliksi sellaisten ulkomaan ja kotimaan suuronnettomuustilanteiden varalle, joissa paikallinen terveydenhuoltojärjestelmä ei uhrien määrän tai vammojen vakavuuden vaatiman hoidon vuoksi kykene takaamaan loukkaantuneiden riittävää hoitoa.

Valmiusyksikkö osallistui kansainväliseen terveydenhuollon varautumisyhteistyöhön Euroopan Unionin, NATO:n rauhankumppanuusyhteistyön ja Pohjoismaisen yhteistyön puitteissa. Tähän liittyi Ruotsin kanssa yhdessä harjoitettu lääkinällinen evakuatio, jossa ruotsalainen ilma-alus haki potilaita Helsingistä sairaaloista.

EU-yhteistyössä valmiusyksikön vastuulla oli terveysturvakomitean (HSC) terveydenhuollon yleistä varautumista käsittelevän sektorin tehtävistä vastaaminen.

Valmiusyksikkö vastasi hallinnonalan valmiuspäällikön ja valmiussihteerin tehtävistä sekä kehitti ja ylläpiti ministeriön erityistilanteiden johtamis-, päivystys- ja hälytysjärjestelmiä.

Ministeriön kirjanpitoyksikköön kuuluvat muut yksiköt

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntaan tuli vireille vuonna 2012 yhteensä 21 174 valitusasiaa tai poistohakemusta. Valitusmäärä laski 7,7 prosenttia. Vuonna 2012 sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnassa ratkaistiin yhteensä 24 503 asiaa. Ratkaistujen asioiden määrä väheni 11 prosenttia. Vähenemisestä huolimatta vanhaa ruuhkaa purettiin vuonna 2012 yli 3 300 asialla.

Valitusasioiden käsittelyaika saatiin lyhentymään edellisestä vuodesta. Vuoden keskimääräinen käsittelyaika oli 9,7 kk (2011 11,7 kk) siten, että joulukuun keskimääräinen käsittelyaika oli 8,8 kk. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminnan taloudellinen tehokkuus päätöksen käsittelyhintaan perustuen oli 186 euroa ratkaisulta. Toiminnan tuottavuus oli 415 ratkaisua henkilötyövuodelta.

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnassa tuli vireille vuonna 2012 yhteensä 9 286 uutta asiaa. Vireille tulleiden asioiden määrä vähentyi 3,7 prosenttia edellisestä vuodesta. Vuonna 2012 työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnassa ratkaistiin yhteensä 8 648 asiaa. Ratkaistujen asioiden määrä väheni edelliseen vuoteen verrattuna 4,0 prosenttia. Valitusasioiden keskimääräinen käsittelyaika nousi edellisen vuoden tasosta ollen 6,3 kuukautta (6,0 kk v. 2011). Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan toiminnan taloudellinen tehokkuus oli päätöksen käsittelyhinnaan perustuen 253 euroa ratkaisulta. Toiminnan tuottavuus oli 291 ratkaisua henkilötyövuodelta.

Taulukko 7. STM:n kirjanpitoyksikön muiden yksiköiden kustannukset vuosina 2010–2012, euroa

	SOMLA			TTLK		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Käytettävissä	5 204 000	5 143 000	5 237 000	2 463 315	2 559 000	2 365 000
Menot	4 589 083	5 111 000	4 535 723	2 269 506	2 468 000	2 106 004
Henkilötyövuodet	66,27	74,85	58,74	32,01	31,33	29,71
Kustannukset	4 603 404	5 122 870	4 538 632	2 284 073	2 470 355	2 107 701
Kustannukset/htv	69 464	68 442	77 266	71 355	78 849	70 942

1.4.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

Lainsäädännön laadun kehittäminen oli edelleen toiminnan painopisteitä. Ministeriössä jatkettiin toimenpiteitä hallitusohjelman sisältämän paremman sääntelyn toimintaohjelman toteuttamiseksi. Osallistuttiin OM:n johdolla tapahtuneeseen säädösvalmistelun laadun kehittämistyöhön. Hallitusohjelman lainsäädäntösuunnitelma toteutui suunnitellusti. STM antoi 27 hallituksen esitystä, joissa 56 lakia. Ministeriön lainsäädäntöprosessia kehitettiin järjestämällä koulutusta ja parantamalla suunnitelmallisuutta sekä seurantaa. Valtion tarkastusvirasto (VTV) antoi STM:n säädösvalmistelun tasosta hyvän arvosanan. Ministeriön strategian linjaukset jäsensivät ministeriön toimintaa hyvin ja niitä käytettiin kaikissa määräaikaissuunnittelun ja seurannan asiakirjoissa.

Hallinnonalan laitosten yhteistyötä tiivistettiin. Vuonna 2011 hyväksytty asetus asiantuntijalaitosten yhteistyöstä (Soterko -tutkimusyhteistyöliittymä) vahvisti asiantuntijalaitosten yhteistyötä kuuden teemaohjelman puitteissa. Tietohallintolain edellyttämä kokonaisarkkitehtuurimallin käyttöönotto tuki hallinnonalan virastojen ja laitosten yhteistyön tiivistämistä. STM:n vastuulla olevan terveyden ja hyvinvoinnin kohdealueen kokonaisarkkitehtuurin toimeenpano eteni suunnitellusti. Kohdealueen hallintamalli hyväksyttiin. Hallinnonalan tietovarantojen kartoitus käynnistettiin osana kokonaisarkkitehtuurimallin toimeenpanoa.

1.4.3 Valtionavustusten vaikuttavuus

Momentin 33.60.31 määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeisiin myönnettäviin valtionavustuksiin, pitkäaikaisasunnottomien tukipalvelujen järjestämiseen, kehittämishankkeiden valvontaan ja tarkastukseen sekä kansallisen kehittämishankkeiden toimeenpanoon. Momentin määräraha vuoden 2012 talousarviossa oli 17,5 milj. euroa, Kehittämishankkeiden avustukset myönnetään Kaste-ohjelman tavoitteita toteuttaviin hankkeisiin. Hankkeet ovat alueellisesti tai valtakunnallisesti merkittäviä, usean kunnan tai sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän toteuttamia kokonaisuuksia.

Vuosina 2008–2011 momentilta myönnettiin valtionavustuksia yhteensä 27 kehittämishankkeeseen ja 10 kaupungille pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishankkeen mukaisesti henkilöstömenoihin,

yhteensä noin 105 milj. euroa. Vuoden 2012 alussa uuden Kaste-ohjelmakauden avustuksia myönnettiin yhteensä 14,6 milj. euroa. Kertomusvuonna alkaneella ohjelmakaudella hankkeiden painopisteenä on aiemmin kehitettyjen hyvien toimintatapojen ja käytäntöjen levittäminen ja juurruttaminen käyttöön.

Suuri osa vanhan kauden hankkeista on käynnissä vuoden 2013 loppuun saakka ja vuonna 2012 avustuspäätöksen saaneista hankkeista vuoteen 2014 saakka. Uusilta hankkeilta edellytetään hakemuksessa arviointisuunnitelman tekemistä, lisäksi useat käyttävät ulkopuolista arvioijaa. Ministeriö on nimennyt jokaiselle hankkeelle valvojan, joka seuraa hanketta ja sen tavoitteiden saavuttamista. Hankkeiden vaikuttavuuden arviointi on haastavaa, sillä huomattava osa on edelleen kesken. Alustavia tuloksia on saatu esiin hankkeiden omista arvioista ja Kaste-ohjelman ulkoisen arvioinnin raportista.

Kehittämishojelman ulkoisen arvioinnin mukaan hankkeilla on käynnistetty uudistuksia ja saavutettu suhteellisen lyhyessä ajassa hyviä tuloksia. Merkittävänä tuloksena voidaan pitää hankkeissa syntyneitä verkostoja kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden välillä. Arvioinnin mukaan haasteena pidetään erityisesti kehittämistyön vaikutusten saavuttamisessa pitkäjänteisyyttä ja vaikuttavuuden lisäämistä. Hankkeisiin osallistuneissa kunnissa on uusiin toimintatapoihin sitouduttu hyvin. Vanhuspalveluiden osalta kunnissa laitoshoidon on vähentynyt ja koti- ja laitoshoidon väliin sijoittuneet palvelut parantuneet. Hankkeiden lopullisten tulosten arviointi voidaan luotettavasti tehdä kuitenkin vasta vuosien päästä.

1.5 HENKISTEN VOIMAVAROJEN HALLINTA JA KEHITTÄMINEN

Taulukko 8. Ministeriön virat vuosina 2010–2012

Virat:	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012
Johto ja erillisyyksiköt ³	57	57	55
Hallinto- ja suunnitteluosasto	114	111	113
Vakuutusosasto	61	62	65
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto	68	68	67
Sosiaali- ja terveyspalveluosasto ⁴	62	63	64
Työsuojeluosasto	75	73	71
Yhteensä	437	434	435

Ministeriön virkojen määrä kasvoi edellisen vuoden lopusta yhdellä. Lisäksi vuonna 2012 tehtiin päätökset kolmen uuden viran perustamisesta ja yhden viran siirrosta opetus- ja kulttuuriministeriöön vuoden 2013 alusta lähtien.

Ministeriössä lakkautettiin ja muutettiin avoimeksi tulleita virkoja virkarakenteen kehittämistä koskevien suunnitelmien mukaisesti. Tavoitteena on sopeuttaa henkilöstömenot vastaamaan käytettävissä olevaa määrärahaa. Samaan aikaan suunnattiin myös voimavaroja uusiin ja kasvaviin tehtäväalueisiin. Niin sanotun hiljaisen tiedon siirtämistä tuettiin perustamalla vähäksi aikaa osin päällekkäinen virka ja lakkauttamalla eläkkeelle jäävän virka sitten kun se vapautuu. Vuoden aikana perustettiin 9 uutta virkaa ja lakkautettiin 8 virkaa. Lisäksi tehtäväsiirtojen yhteydessä yksi virka siirtyi ministeriöstä Valviraan ja yksi virka valtiovarainministeriöstä sosiaali- ja terveysministeriöön. Vuoden 2013 alusta lähtien perustetuista uusista viroista kaksi tuli vakuutusosaston yhteydessä toimivaan lääkkeiden hintalautakuntaan lisääntyvän työmäärän vuoksi ja yksi työsuojeluosastolle päällekkäisen työskentelyn mahdollistamiseksi tulevan vuoden aikana eläkkeelle jäävän kanssa.

³ Sisältää ministeriön yhteydessä toimivan tasa-arvovaltuutetun toimiston, jossa on 11 virkaa

⁴ Sisältää ministeriön yhteydessä toimivan lapsiasiavaltuutetun toimiston, jossa on 5 virkaa

Yhden viran siirto opetus- ja kulttuuriministeriöön liittyy lasten päivähoidon koskevien asioiden siirtoon.

Taulukko 9. Ministeriön henkilöstövoimavarat vuosina 2010–2012

	2010	2011	2012
Henkilöstön määrä			
lkm 31.12.	450	439	443
naiset	327	325	324
miehet	123	114	119
htv	440	429	429
naiset	314	311	311
miehet	126	118	118
Määräaikaisten määrä			
lkm 31.12.	83	84	85
naiset	63	67	67
miehet	20	17	18
%-osuus henkilöstöstä 31.12.	18	19	19
Osa-aikaisten määrä			
lkm 31.12.	46	47	48
naiset	44	41	38
miehet	2	6	10
%-osuus henkilöstöstä 31.12.	10	11	11
Keski-ikä 31.12.	49,7	49,5	50,0
naiset	48,6	48,4	49,1
miehet	52,8	52,7	52,4
Sukupuolijakauma, naiset/miehet, %-osuus	73/27	74/26	73/27
johto ⁵	46/54	47/53	57/43
esittelijät	67/33	69/31	67/33
avustava henkilöstö	88/12	89/11	87/13
Koulutustaso, indeksiluku	6,0	6,0	6,1
naiset	5,8	5,8	6,0
miehet	6,6	6,6	6,6
Kokonaispoistuma ⁶	15,4	16,7	15,3
Tulovaihtuvuus ⁷	13,0	14,2	16,2
Sairauspoissaolot, pv/htv	10,7	11,2	8,6
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet, % henkilöstöstä	0,7	0,4	0,2
Keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä ⁸	62,8	63,9	63,7
Henkilöstökoulutus,	4,5	4,4	5,3
pv/htv	805	699	850
euroa/htv			
Työterveyshuolto, euroa/htv ⁹	402	467	614
Työtyytyväisyysindeksi	70,0 ¹⁰	70,0	69,4 ¹¹

⁵ Valtiosihteerit, kansliapäällikkö, osastopäälliköt ja tulosryhmän päälliköt

⁶ Palveluksesta eronneet ja palkattomalle virkavapaalle siirtyneet, %-osuus edellisen vuoden lopun henkilöstöstä

⁷ Palvelukseen otetut uudet henkilöt ja palkattomalta virkavapaalta palanneet, %-osuus edellisen vuoden lopun henkilöstöstä

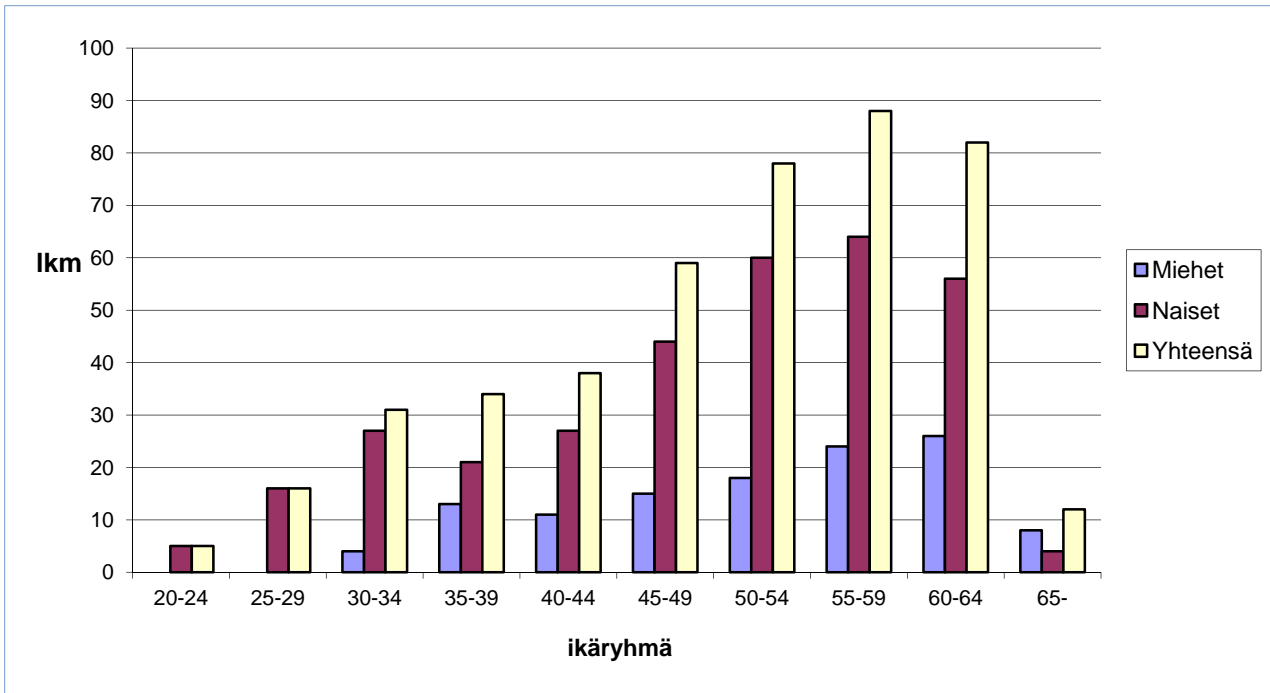
⁸ Sisältää myös työkyvyttömyyseläkkeet

⁹ Kelan palautuksen jälkeen

¹⁰ helmikuu 2011

¹¹ helmikuu 2013

Kuvio 1. Henkilöstö ikäryhmittäin ja sukupuolen mukaan vuonna 2012



Ministeriön palveluksessa olevan henkilöstön määrä oli samalla tasolla kuin edellisenä vuonna, jolloin ministeriö saavutti valtion tuottavuusohjelman ensimmäisen kauden vähennystavoitteensa. Henkilötyövuosia oli edellisen vuoden tapaan 429, johon sisältyvät kaikki ministeriön palveluksessa olleet, myös harjoittelijat. Vuoden lopussa ministeriön palveluksessa oli 443 henkilöä, 4 enemmän kuin edellisen vuoden lopussa.

Määräaikaisten osuus henkilöstöstä oli sama kuin edellisenä vuonna (19 %). Lukuun sisältyvät myös ne määräaikaisessa virkasuhteessa olevat, joilla on vakinainen työ- tai virkasuhde ministeriössä tai muualla.

Osa-aikaisten määrä pysyi edelleen muihin ministeriöihin verrattuna korkeana. Osa-aikatyössä oli vuoden lopussa edellisen vuoden tapaan 11 % henkilöstöstä. Heistä runsaat puolet oli osa-aikaeläkkeellä (noin 6 % henkilöstöstä) ja vajaa kolmannes osittaisella hoitovapaalla tai muulla osittaisella virkavapaalla. Osa-aikatyö oli edelleen naisilla jokin verran yleisempää kuin miehillä, mutta viime vuosina myös miesten osa-aikatyö on vähän yleistynyt.

Ministeriön keski-ikä on ollut pitkään korkeampi kuin ministeriöissä keskimäärin. Vuonna 2012 keski-ikä nousi noin puolella vuodella ja on ensimmäisen kerran 50 vuotta. Naisten keski-ikä on yli 3 vuotta alempi kuin miesten, mutta ero pieneni edellisestä vuodesta. Suurimmat ikäryhmät olivat edellisten vuosien tapaan 55–59-vuotiaat (20 %) ja 60–64-vuotiaat (19 %). Myös 50–54-vuotiaita on paljon (18 %). Vuoden lopussa ministeriön palveluksessa oli 12 vähintään 65 vuotta täyttäneitä – neljä enemmän kuin vuotta aiemmin. Heistä enemmistö on miehiä.

Ministeriön henkilöstön sukupuolijakaumassa ei ollut kovin suuria muutoksia vuonna 2012. Naisten osuus koko henkilöstöstä oli 73 %. Naisten osuus johtotehtävissä kasvoi edelleen ja oli ensimmäisen kerran yli puolet (57 %). Ylimmästä johdosta (valtiosihteerit, kansliapäällikkö, osastopäälliköt) naisten osuus oli vuoden lopussa 75 %. Asiantuntijatehtävissä naisten osuus oli aiemmin kasvanut useiden vuosien ajan, mutta pieneni nyt kaksi prosenttiyksikköä ja oli 67 %. Myös avustavissa tehtävissä naisten osuus pieneni vähän, mutta on muiden toimistotyöpaikkojen tapaan suuri (87 %). Yli 65-vuotiaita lukuun ottamatta kaikissa muissa ikäryhmissä naisia on selvästi enemmän kuin miehiä. Kahdessa nuorimmassa ikäluokassa on vain naisia eli ministeriön palveluksessa ei ole alle 30-vuotiaita miehiä.

Ministeriön henkilöstön vaihtuvuus pieneni vähän edellisestä vuodesta ja oli samaa tasoa kuin kaksi vuotta sitten. Ministeriön ikärakenteen seurauksena eläkkeelle jäävien määrä kasvaa lähi-vuosina ja vaihtuvuus kasvanee sen vuoksi.

Sairauspoissaolojen määrä väheni edellisistä vuosista merkittävästi. Ministeriössä oli pitkään ollut sairauspoissaoloja selvästi enemmän kuin ministeriöissä keskimäärin. Sairauspoissaoloja oli vuonna 2012 8,6 pv/htv kun vuotta aiemmin niitä oli ollut 11,2 pv/htv. Sekä sairaustapausten että sairauspäivien määrät pienenivät. Myös sairastaneita henkilöitä - erityisesti naisia - oli edellistä vuotta vähemmän. Sekä lyhyet että pitkät sairauspoissaolot vähenivät. Vähennystä oli lähes kaikilla osastoilla. Erot osastojen välillä pienenivät, koska vähennystä oli erityisesti niillä osastoilla, joilla edellisenä vuonna oli ollut eniten sairauspoissaoloja. Työkyvyttömyyseläkkeiden määrä on vähentynyt viime vuosina ja vuonna 2012 työkyvyttömyyseläkkeelle jäi vain yksi henkilö.

Keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä oli 63,7 vuotta, lähes sama kuin edellisenä vuonna. Vanhuuseläkkeelle siirryttiin keskimäärin 64,1-vuotiaana.

Henkilöstökoulutukseen käytettiin sekä työpäiviä että määrärahaa enemmän kuin edellisenä vuonna. Henkilöstökoulutusta oli keskimäärin 5,3 päivää/henkilötyövuosi. Ministeriön tiukan määrärahan tilanteen vuoksi erityisesti kielikoulutusta oli vähennetty edellisinä vuosina. Vuonna 2012 panostettiin ministeriön henkilöstöstrategian mukaisesti etenkin ruotsin kielen opiskeluun, ja henkilöstö osallistui siihen aktiivisesti. Muut kasvaneet osa-alueet olivat atk-koulutus useiden uusien ohjelmien käyttöönoton vuoksi sekä johtamisvalmennus, muun muassa johtamisarviointi ja siihen liittyvä valmennus.

Ministeriön työterveyshuollon kustannukset kasvoivat selvästi edellisestä vuodesta. Lisäys aiheutui erityisesti painotuksesta ennaltaehkäisevään toimintaan. Varhaisen tuen malli valmisteltiin yhteistyössä työterveyshuollon kanssa. Työterveyshuollon asiantuntijat kouluttivat ministeriön esimiehiä malliin kuuluvien puheeksiottokeskustelujen käymiseen. Vuoden aikana valmisteltiin myös vuoden 2013 alussa valmistuvaa ministeriön työpaikkaselvitystä, johon liittyen työterveyshuolto teki työpaikkakäynnit ministeriön kaikkiin yksiköihin.

Ministeriön työtyytyväisyysindeksi oli helmikuussa 2013 tehdyssä kyselyssä 69,4. Se oli hieman alempi kuin edellisellä kerralla helmikuussa 2011. Työtyytyväisyys on kuitenkin edelleen parempi kuin valtiolla keskimäärin ja hyvin lähellä ministeriöiden keskitasoa.

1.6 TILINPÄÄTÖSLASKELMIEN ANALYYSI 2012

1.6.1 Talousarvion toteutuminen

Talousarvion toteutumalaskelman mukaan sosiaali- ja terveysministeriön *tuloarvioletille* kertyi 564,8 milj. euroa. Kirjanpitoyksikölle talousarviossa vahvistettu tuloarvio on vain momentilla 12.33.90 Raha-automaattiyhdistyksen tuotto 381,5 milj. euroa, joka toteutui vuonna 2012 100 prosenttisesti, ja joka oli tuloutuksena edelliseen vuoteen verrattuna 14 milj. euroa suurempi. Budjetoimattomien tulomomenttien tulokertymä oli vuonna 2012 yhteensä 183,4 milj. euroa. Vuonna 2012 tulomomenttien tulokertymä oli 31,7 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Valtionapujen palautuksia momentille 12.33.98. kertyi 132,6 milj. euroa, joka on edellisvuotta 15,6 milj. euroa vähemmän. Eniten palautuksia saatiin takaisinperityistä elatusavusta, 65,4 milj. euroa, joka on 1,6 milj. vähemmän kuin vuonna 2011. Takaisinperityistä tuista suurempi osuus on tullut ulosoton kautta vapaaehtoisten palautusten osuuden pysyessä suhteellisen vakiona. Nousua selittää myös elatustukien tarkistaminen kuluttajahintaindeksiä vastaavasti. Muita valtion osuuksia palautui tilijaottelun kohdalle 12.33.98.5. yhteensä 66,8 milj. euroa, joka on 17,5 milj. euroa enemmän edelliseen vuoteen verrattuna. Palautukset aiheutuvat pääosin sosiaaliturvarahastoille edellisenä vuonna liikaa maksettujen valtion osuuksien palautuksista. Vuonna 2011 Maatalousyrittäjien lomituspalveluihin kunnille myönnettyistä ennakoista käyttämättä jäänyt osa on palautettu tuloarvioletille

12.33.98.1. Vuonna 2012 palautukset on budjetointitavan muutoksesta johtuen osoitettu suoraan Maatalousyrittäjien eläkelaitokseen eli Melaan. Vuonna 2012 tuloarviotilille 12.33.98.1. on kuitenkin kirjautunut tuloja, jotka ovat aiheutuneet kunnille säännösten vastaisesti lomituspalveluun myönnettyjen tukien takaisinperinnästä.

Hallinnonalan muita tuloja kertyi 0,04 milj. euroa (0,09 milj. euroa vuonna 2011).

Tilinpäätöksessä peruutetut siirretyt määrärahat on esitetty tilinpäätöksen liitteellä 4. Peruutettuja siirrettyjä määrärahoja oli yhteensä 0,7 milj. euroa, kun edellisvuoden vastaava määrä oli 0,9 milj. euroa.

Momentilla 33.01.25 Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät KanTa-hankkeen määrärahan käyttö oli 5,93 milj. vähäisempi vuonna 2012 verrattuna vuoteen 2011. Osa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen valtionapuna antamasta rahasta on suunniteltu käytettäväksi kolmivuotisena siirtomäärärahana. Syy määrärahan vähäisemmälle käytölle vuonna 2012 on se, että toimintaa ohjaavan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen operatiivisen yksikön toiminta käynnistyi myöhässä vuoden 2011 lopulla. Vuoden 2011 hankkeet siirtyivät vuoden 2012 puolelle, jolloin vuoden 2011 hankkeiden laskutus viivästyi ja siirtyi osittain vuodelle 2012. Tästä aiheutui vastaavasti vuoden 2012 hankkeiden aloitusten viivästyminen ja hankkeiden laskutuksen siirtyminen osittain vuoden 2013 puolelle.

Merkittävin prosentuaalinen (8 %) ja euromääräinen (2,2 milj. euroa) ylitys tuli momentille 33.10.60 Vaikeavammaisten tulkkauspalvelut. Momentille 33.10.54 Asumistuki on 27.11.2012 myönnetty enintään 4,0 milj. euron ylityslupa. Määrärahan ylitys johtuu aiemmin arvioitua huomattavasti suuremmasta tuensaajien määrän kasvusta. Tuensaajien kuukausittainen lukumäärä loppuvuonna 2012 oli jopa 8 000–9 000 henkeä suurempi kuin talousarviota laadittaessa arvioitiin.

Momentilla 33.01.03 Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenojen kasvu noin 0,7 milj. eurolla selittyy sillä, että vuoden 2010 lisätalousarviossa myönnettiin lisämäärärahaa, joka siirtyi vuodelle 2011. Määrärahan käyttö on ollut vuoden 2011 tasolla.

Momentin 33.10.28 Kansaneläkelaitokselle maksettavat sosiaaliturvan yleisrahaston toimintakulujen lisäykseen vaikutti muun muassa uudet etuudet. Lisäksi tuli uusi rahasto KanTa-palveluiden ylläpitoa varten.

Momentilla 33.10.51 Lapsilisät määräraha kasvoi 53,9 miljoonalla vuoteen 2011 verrattuna. Määrärahan kasvua selittää pääasiassa lapsilisän sitominen kansaneläkeindeksiin vuonna 2011 ja indeksikorotus vuodenvaihteessa 2012.

Momentilla 33.10.52 Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet määrärahan pieni ylitys johtui kotihoidon tuen noususta. Kotihoidon tukea saavia perheitä oli vuoden 2012 aikana 116 012 ja edellisenä vuonna 116 936. Talousarviossa 2012 lasten kotihoidon tukea arvioitiin maksettavan ulkomaille kuukausittain keskimäärin 140 perheelle. Vuoden lopussa 2012 Suomesta EU/ETA-maihin tai Sveitsiin muuttaneita kotihoidon tuen saajia oli 251 ja edellä mainittujen maiden ulkopuolelle Suomesta muuttaneita kotihoidon tuen saajia oli 32. Hoitolisää saavien osuus hieman väheni edellisestä vuodesta. Määräraha kasvoi vuodesta 2011 yhteensä 875 191,27 eurolla.

Momentilla 33.10.55 talousarviossa 2012 elatustukia arvioitiin maksettavan 171 400 000 euroa, mutta menot vuonna 2012 olivat yhteensä 172 380 221 euroa eli 980 221 euroa suuremmat. Summa on katettu sosiaali- ja terveysministeriön maksamilla ennakoilla ja takautumissaatavilla. Elatustuen takautumissaatavat ja takaisinperintäsaatavat tuloutetaan momentille 12.33.98 ja takautumissaataviksi arvioitiin vuoden 2012 talousarviossa koko vuodelta 66 500 000 euroa. Peritty summa oli kuitenkin arvioitua pienempi eli yhteensä 65 404 221 euroa eli noin miljoona euroa arvioitua pienempi.

Vaikeavammaisten tulkkauspalvelujen järjestäminen siirtyi kunnilta Kansaneläkelaitokselle 1.9.2010 lukien. Valtakunnallisen palvelun järjestäminen edellytti Kelalta kokonaan uuden palveluketjun luomista. Tämän vuoksi palvelu ei vielä saavuttanut vakiintuneita toimintamuotoja. Tulkkauspalvelun kustannukset kohosivat ennakoitua enemmän, vaikka palvelujen hinnoittelun perusteet pysyivät samoina. Palvelun asiakasmäärä kasvoi noin 4 % edellisvuoteen verrattuna ja tulkkilaustusten määrä kasvoi tammi-heinäkuussa noin 15 %. Myös tilausten kesto pidentyi, jolloin tulkkaustunteja kertyi aiempaa enemmän. Epätavallisen työajan korvaukset kasvoivat lähes 50 %. Lisäksi tulkkien matkojen oheiskustannukset kasvoivat arvioitua enemmän ja ulkomaanmatkoille annettujen tulkkauspäätösten määrä kasvoi. Momentilla 33.10.60 Vaikeavammaisten tulkkauspalvelut 28,2 milj. euron määräraha ylittyi n. 2,2 milj. eurolla. Edelliseen vuoteen verrattuna momentin menot olivat n. 1,6 milj. euroa suuremmat. Uuden tulkkauspalvelujen kilpailutuksen, jonka suunnittelu käynnistyi seurantavuonna, toivotaan hillitsevän kustannuskehitystä 2014 alkaen.

Momentin 33.20.50 Valtion osuus ansiopäivärahasta kasvoi vuodesta 2011, mutta alitti talousarviossa momentille arvioidun määrän 100 milj. eurolla. Syynä tähän oli, ettei lomautusajalta maksettujen päivärahojen osuus kasvanut kuten oli ennakoitu. Lisäksi työttömyyden rakenteessa tapahtui rakennemuutos ja ansiopäivärahoilta siirryttiin peruspäivärahalle ja työmarkkinatuella enimmäiskestoajan täytyttyä. Työttömyyden rakennemuutos vaikutti myös momentin 33.20.52 Valtion osuus työmarkkinatuesta määrärahan kasvuun ja siihen jouduttiin hakemaan määrärahan ylityslupa 90 milj. eurolle.

Momenttien 33.20.51 Valtion osuus peruspäivärahasta, 33.20.55 Valtion osuus aikuiskoulutustuesta ja 33.20.56 Valtion osuus vuorottelukorvauksista määrärahojen käyttö kasvoi vuodesta 2011 johtuen muun muassa peruspäivärahan 100 euron kuukausikorotuksesta.

Momentin 33.30.60 Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista kasvoi vuodesta 2011 noin 100 milj. euroa. Syynä tähän oli lääkekorvauksiin, matkakorvauksiin ja kunnille maksettaviin korvauksiin tulleet muutokset, jotka lisäsivät valtion kustannuksia n. 60 milj. euroa. Lisäksi vuosittain siirtyvän määrärahan määrä oli n. 30 milj. euroa pienempi kuin vuonna 2011.

Momentin 33.40.52 Valtion osuus yrittäjän eläkelain johtuvista menoista alitti noin 8 milj. euroa momentille varatut määrärahat ja olivat n. 36 milj. euroa pienemmät kuin vuonna 2011. Syynä tähän on ollut yrittäjän eläkelaisissa toteutetun yrittäjämääritelmän muutos vuoden 2011 alusta. YEL-eläkemaksuja maksettu selvästi aiempaa enemmän ja valtion maksuosuus pienentynyt.

Momentin 33.50.50 Rintamalisät määrärahojen käyttö laski noin 6 miljoonaa euroa vuodesta 2011, johon on vaikuttanut saajien määrän lasku.

Momentilla 33.60.40 Valtion rahoitus lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan menoihin määräraha kasvoi edellisvuoteen verrattuna 10,66 milj. eurolla. Lääkärihelikopteritoiminta siirtyi vuoden 2012 alusta kokonaisuudessaan FinnHEMS Oy:n hallinnoitavaksi. Vuonna 2011 lentotoiminnan tuottivat FinnHEMS Oy:lle tukiyhdistykset ja valtion rahoitus oli tämän vuoksi samalla tasolla, kuin RAY:n vuosittaiset avustusmäärät tukiyhdistyksille. RAY:n avustuksen lisäksi tukiyhdistykset ovat harjoittaneet vuosittain sekä rahankeräyslupien perusteella rahankeräystä että varsinaista myyntitoimintaa, joita FinnHEMS Oy ei käytä. Vuonna 2012 lentotoiminnasta alkoivat vastata FinnHEMS Oy:n kilpailuttamat lentoyhtiöt. Valtio vastaa käytännössä kaikesta toiminnan rahoituksesta, pois lukien lääkintä ja lääkäriresurssit, joiden kustannuksista vastaavat yhtiön omistamat yliopistolliset sairaanhoitopiirit. Näiden muutosten vuoksi valtion rahoitusosuus kasvoi vuonna 2012 sille tasolle, mitä kilpailutetun lääkärihelikopteritoiminnan valtakunnallinen harjoittaminen edellyttää.

Talousarvion toteutumalaskelmassa esitetään myös siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot. Kirjanpitoyksiköllä oli käytettävissään 38,6 milj. euroa edellisiltä vuosilta siirtyneitä siirtomäärärahoja ja vuodelle 2013 määrärahoja siirrettiin 45,9 milj. euroa. Merkittävä lisäys siirtomäärärahojen määrässä tulee momentilta 33.01.25. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät, jonka talousarviovuoden 10,5 milj. euron määrärahaa ei käytetty, ja jonka lisäksi

edelliseltä vuodelta siirtyneestä määrärahasta jäi edelleen käyttämättä 4,1 milj. euroa, jolloin momentilla siirtyneitä määrärahoja vuodelle 2013 on yhteensä 14,6 milj. euroa. Muut suurimmat siirretyt määrärahat ovat momenteilla 33.01.01 Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (7,8 milj. euroa, lisäystä 0,7 milj. euroa) ja 33.03.63 Eräät erityishankkeet (10,8 milj. euroa, lisäystä 4,0 milj. euroa).

Kirjanpitoyksiköllä oli lisäksi edellisten vuosien tapaan käytössään EU-rakennerahastojen myöntämismahdollisuuksia ja niistä aiheutuvia maksatuksia työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan momentilla 32.50.64.

ESR-ohjelmakauden 2007–2013 EU-hankkeiden myöntämismahdollisuuksiin käytettiin tilivuonna yhteensä 2,0 milj. euroa ja ohjelmakauden maksatuksia tehtiin 2,6 milj. eurolla. Ero selittyy vuonna 2012 tehdyillä maksatuksilla projekteille, joihin oli sidottu valtuutta jo edellisinä vuosina.

Vuonna 2012 oli käynnissä 14 EU-hanketta sekä neljä teknisen tuen hanketta. Lisäksi vuonna 2012 suoritettiin ohjelmakauden neljäs projektihaku, jossa valittiin rahoitettavaksi Tasa-arvoa työelämään - yhdenvertaisuutta yhteiskuntaan -kehittämishankkeita yksi uusi hanke.

1.6.2 Tuotto- ja kululaskelma

Sosiaali- ja terveysministeriön kirjanpitoyksikön tilikauden 2012 kulujäämä oli 10 365,7 milj. euroa, joka on 805,3 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Merkittävimmin kulujäämän kasvamiin vaikuttivat siirtotalouden kulujen kasvu sosiaaliturvarahastoille, jonka kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 728,1 milj. euroa. Kulujäämän kasvuun vaikutti myös rahoitustuottojen väheneminen 61,0 milj. eurolla edelliseen vuoteen verrattuna.

Kirjanpitoyksikön tuotto- ja kululaskelma muodostuu ministeriön ja työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan sekä sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tuotoista ja kuluista. Lautakuntien osuus tuotto- ja kululaskelmassa näkyy lähinnä toiminnan kuluissa ja arvonalisäverojen määrässä. Toiminnan tuottoja ei lautakunnilla juuri ole ja siirtotalouden eriä lautakunnilla ei ole ollenkaan. Jäljempänä lautakuntien osuutta tuotto- ja kululaskelmaan on analysoitu vain niiden toiminnan kulujen osalta.

Toiminnan tuotot olivat 4,3 milj. euroa, joka on 0,3 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Maksullisen toiminnan tuottoja kertyi 3,8 milj. euroa niiden osuuden ollessa kaikista tuotoista 87 %. Maksullisen toiminnan tuottojen muutoksia edelliseen tilikauteen verrattuna on tarkasteltu edellä luvussa 1.3.3. Muita toiminnan tuottoja kertyi 0,5 milj. euroa, josta pääosa on yhteistoiminnan kustannusten korvauksia EU:lta, valtion virastoilta ja laitoksilta sekä muilta tahoilta.

Toiminnan kulut olivat 69,2 milj. euroa vuonna 2012. Kulut kasvoivat 1,9 milj. eurolla (3 %) edellisvuodesta. Valtaosa kirjanpitoyksikön toiminnan kuluista eli 90,2 % oli sosiaali- ja terveysministeriön osuutta. Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan kulujen osuus oli 3,2 % ja sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan kulujen 6,6 %.

Henkilöstökulut 33,5 milj. euroa olivat edelleen kirjanpitoyksikön suurin kuluerä (49 %). Vuonna 2012 sisäisiin kuluihin kirjattavat erät 14,5 milj. euroa olivat aiempaa suuremmat nousten toiseksi suurimmaksi kulueräksi (21 %). Palvelujen ostoihin käytettiin 10,6 milj. euroa. Yhteensä näiden kolmen kuluryhmän osuus toiminnan kuluista oli 84 %.

Sosiaali- ja terveysministeriön toiminnan kulut

Sosiaali- ja terveysministeriön toiminnan kulut muuttuivat vuoteen 2011 verrattuna alla esitetyn mukaisesti:

Toiminnan kulut:	Tot. 2012	Tot. 2011	Muutos eur	Muutos-%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	1 132 475,97	845 562,34	286 913,63	34
Henkilöstökulut	28 138 161,32	27 232 067,13	906 094,19	3
Vuokrat	3 166 797,45	3 091 803,94	74 993,51	2
Palvelujen ostot	10 041 792,93	10 418 254,93	-376 462,00	-4
Muut kulut	5 121 302,75	5 156 990,08	-35 687,33	-1
Poistot	285 931,35	288 910,99	-2 979,64	-1
Sisäiset kulut	14 514 268,84	12 635 349,50	1 878 919,34	15
Toiminnan kulut yhteensä	62 400 730,61	59 668 938,91	2 731 791,70	5

Ministeriön toiminnassa korostettiin vuonna 2012 jo edellisenä vuonna omaksuttua säästäväisyysperiaatetta määrärahojen käytössä. Tilikauden aikana aine- ja tarvikeostot kasvoivat kuitenkin 0,3 milj. eurolla (34 %) 1,1 milj. euroon, joka aiheutui pääsääntöisesti päätöksestä uusista ministeriön tietoteknisistä infrastruktuureista.

Ministeriön henkilötövuosimäärä oli vuonna 2012 sama kuin edellisenä vuonna. Henkilöstökulut kasvoivat 0,9 milj. euroa (3,3 %). Suurin erä ovat virkasuhdepalkat, jotka kasvoivat runsaat 0,8 milj. euroa (3,6 %). Palkkojen ja myös niihin liittyvien työnantajamaksujen muutos aiheutui pääosin virkaehtosopimusten mukaisista vuonna 2012 voimaan tulleista korotuksista (1.3. alkaen yleiskorotus 1,9 %, vähintään 39,50 €/kk ja virastoerä 0,5 % sekä 150 euron kertaerä/henkilö). Myös edellisenä vuonna toukokuussa voimaan tulleet virastokohtaiset erät (0,7 %) kasvattivat palkkasummaa edelleen vuonna 2012. Lisäksi toteutettiin joitakin virkarakenteen muutoksia. Kokouspalkkiot vähenivät edelleen jonkin verran sen vuoksi, että uusille ja uudelleen asetettaville neuvottelukunnille ei makseta kokouspalkkioita.

Palveluiden ostoihin käytettiin 10,0 milj. euroa, mikä on 0,4 milj. euroa (- 4 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Palveluiden ostoista maksettiin 7,3 milj. euroa ministeriön toimintamomentilta.

Muut kulut olivat ministeriön osalta 5,1 milj. euroa (vähennystä -1 %). Suurimpia kulueryitä tässä ryhmässä ovat matkakulut ja kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut. Matkakuluja oli 1,7 milj. euroa (1,8 milj. euroa vuonna 2011) ja kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja 3,4 milj. euroa (3,3 milj. euroa vuonna 2011).

Toiminnan kuluihin kirjattava erä Sisäiset kulut on kirjanpitoyksikössä kokonaan ministeriön osuutta. Sisäiset kulut ovat yhteistoiminnan kustannusten korvauksia ja yhteisrahoitteisen toiminnan rahoitusosuuksia valtion virastoille ja laitoksille. Valtaosa suorituksista maksettiin Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselle (THL). Kaiken kaikkiaan sisäisten kulujen määrä kasvoi 1,9 milj. eurolla 14,5 milj. euroon (13 %) vuodesta 2011.

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan toiminnan kulut

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan toiminnan kulut vähentyivät noin 3 % edellisestä vuodesta. Kulut olivat yhteensä 2,2 milj. euroa. Lautakunnan henkilöstökulujen alenemiseen 4 %:lla vaikuttivat maksettujen lisätyökorvausten pienempi määrä. Myös lautakunnan henkilötövuositoteuma (29,7 htv) oli alhaisempi kuin vuonna 2011 (31,3 htv). Palveluiden ostoissa oli 12 %:n

vähennys, joka muodostui mm. kulujen vähentymisessä posti- ja kuljetuspalveluissa sekä koulutus- ja virkistyspalvelujen kuluissa.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminnan kulut

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminnan kuluissa oli 11 %:n vähennys edellisestä vuodesta. Kulut olivat yhteensä 4,5 milj. euroa. Lautakunnan henkilöstökulujen alenemiseen 5 %:lla vaikuttivat henkilöstötyövuosien väheneminen ja ratkaistujen valitusasioiden määrän väheneminen. Lautakunnan henkilötyövuositoteuma (59 htv) oli alhaisempi kuin vuonna 2011 (69 htv). Toimintakulujen vähentymiseen vaikutti myös vuokratulujen väheneminen, koska osasta toimitilaa luovuttiin. Toimintamäärärahasta siirtyi seuraavalle vuodelle 0,7 miljoonaa euroa, johon sisältyi 0,3 miljoonaa euroa sähköisen asiakirjahallinnan kehittämiseen.

Sosiaali- ja terveystieteiden poistot

Koko kirjanpitoyksikön poistojen määrä oli tilivuonna 0,3 milj. euroa (0,3 milj. euroa vuonna 2011). Poistojen määrä on vähentynyt vuosi vuodelta sen jälkeen kun kirjanpitoyksikössä muutettiin käyttöomaisuuden poistosuunnitelmaa vuoden 2008 alussa. Sen jälkeen alle 10 000 euron hankinnat on kirjattu suoraan kuluksi. Aikaisemmin raja oli 2 000 euroa.

Rahoitustuottoihin on kirjattu merkittävimpana eränä Alko Oy:ltä saadut osinkotuotot 50,0 milj. euroa.

Siirtotalouden kulut voittoa tavoittelemattomille yhteisöille olivat 329,5 milj. euroa, mikä on 11,8 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Kuluihin kirjattavista eristä merkittävin on Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta jaettavat avustukset 282,2 milj. euroa. Avustuksina jaettiin 14,0 milj. euroa edellisvuotta enemmän.

Siirtotalouden kulujen palautukset, joita kertyi 148,0 milj. euroa, koostuvat pääosin niistä eristä, jotka on kirjattu edelliseen tilivuoteen kohdistuvina palautuksina momentille 12.33.98. ja lisäksi niistä palautuksista, joita on saatu tilivuoden aikana maksetuista eristä.

Tuotot veroista ja pakollisista maksuista -erän kohdassa Verot ja veronluonteiset maksut esitetään Raha-automaattiyhdistyksen tuotto. Tuoton määrä oli 381,5 milj. euroa (367,5 milj. euroa vuonna 2011).

1.6.3 Tase

Sosiaali- ja terveystieteiden taseen loppusumma 31.12.2012 on 221,2 milj. euroa, mikä on 15,9 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Taseen vastaavissa kasvoivat lyhytaikaiset saamiset ja taseen vastattavissa nousi lyhytaikaisen vieraan pääoman määrä valtion pääoman tasoittaessa muutoksen.

Vuonna 2012 uusia käyttöomaisuushankintoja tehtiin samalla määrällä kuin edellisenä vuonna eli 0,2 milj. eurolla. Uushankintojen pieneen määrään vaikuttaa poistosuunnitelma, jonka mukaan taseeseen kirjataan vain arvonalisäverottomalta hankintahinnaltaan vähintään 10 000 euron suuruiset hankinnat. Vuonna 2012 taseeseen aktivoitiin yksi atk-ohjelma. Käyttöomaisuusarvopapereissa ei tapahtunut muutoksia. Kokonaisuudessaan käyttöomaisuuden ja muiden pitkäaikaisten sijoitusten arvo taseessa säilyi miltei ennallaan (- 0,7 %).

Lyhytaikaisten saamisten määrä oli 203,9 milj. euroa, mikä on 16,1 milj. euroa enemmän kuin vuosi aikaisemmin. Ennakkomaksujen määrä kasvoi 9,1 milj. eurolla edelliseen vuoteen verrattuna. Lyhytaikaisen vieraan pääoman saaduissa ennakoissa on 31,1 milj. euron lisäys edellisestä vuodesta.

1.7 SISÄISEN VALVONNAN ARVIOINTI- JA VAHVISTUSLAUSUMA

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan menettelyjä, joilla varmistetaan ministeriön talouden ja toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus, ministeriön ja sen hallussa olevan omaisuuden turvaaminen sekä ministeriön johtamisen ja ulkoisen ohjauksen kannalta oikeat ja riittävät tiedot ministeriön taloudesta ja toiminnasta.

Sisäisellä valvonnalla pyritään edesauttamaan ministeriölle asetettujen tavoitteiden toteutuminen. Sillä pyritään sekä estämään tavoitteiden kannalta haitallisia toimenpiteitä että vähentämään tällaisten tapahtumien vaikutusta.

Ministeriön vuoden 2011 sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausumassa todettiin, että ministeriön uutta riskienhallintamallia tulee edelleen kehittää asetetussa työryhmässä tavoitteena saada aikaan selkeä ja yksinkertainen malli, jota on helppo käyttää ja joka soveltuu hyvin ministeriön tarpeisiin.

Riskienhallintatyöryhmä sai työnsä valmiiksi kesäkuussa 2012 ja työryhmä esitti ministeriöön otettavaksi käyttöön työryhmän esittämä ja ministeriön johtoryhmän hyväksymä uusi riskienhallintamalli.

Ministeriössä tehtiin riskienkartoitus uutta riskienhallintamallia käyttäen syksyllä 2012. Riskienhallinta sisällytettiin osaksi osastojen ja yksiköiden toiminnan suunnittelua. Kaikkiaan tunnistettavia riskejä kertyi 98. Osastot ja yksiköt saivat koosteen kaikista riskeistä, jonka jälkeen ne käsittelivät omat riskinsä ja priorisoivat riskit, joita seurataan osaston/yksikön omassa toimintasuunnitelmassa. Lisäksi osastot ehdottivat mitä riskejä tulisi seurata ministeriön toimintasuunnitelmassa.

Talousarvioasetuksen 65 §:n mukaan toimintakertomuksessa on esitettävä sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma. Seuraavassa on kannanotto ministeriön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaan. Tähän lausumaan on kerätty nykyhetken kehittämistarve.

Olemme arvioineet täyttääkö sisäinen valvonta ja siihen kuuluva riskienhallinta sille talousarvioasetuksessa 69 §:ssä säädetty tavoitteet ja todenneet, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta täyttää sille asetuksessa asetetut vaatimukset. Ministeriön johtoryhmän päätöksen mukaisesti uuden riskienhallintamallin tuloksena ministeriön toimintasuunnitelmaan sisällytetään seuraavien ministeriön asiakokonaisuuksiin liittyvien riskien seuranta ja ehkäisy:

- Henkilöstöressurssien oikea kohdentaminen ja osaamisen ylläpito
- Säädösvalmistelun toimivuus

Henkilöressurssien oikeaan kohdentamiseen ja osaamisen ylläpitoon liittyviä riskejä ovat muun muassa tehtävien ruuhkautuminen ja se, että ne tulevat huonosti hoidetuksi, uusien työvälineiden huono käyttöaste ja hyödyntäminen sekä se, että henkilöstön osaaminen ei ole kaikilta osin riittävällä tasolla. Toimenpiteitä, joilla riskien toteutumista ehkäistään, olisivat työnjaon tarkistaminen yksiköittäin, osaamiskartoitukset sekä tarvittavan koulutuksen ja tuen järjestäminen riittävän osaamisen varmistamiseksi.

Säädösvalmistelun toimivuuteen liittyviä riskejä ovat muun muassa säädösvalmistelun koordinaation toimimattomuus, lainsäädäntöhankkeiden myöhästyminen, lainsäädännön valmisteluun liittyvien uusien välineiden epätarkoituksenmukaisuus tai toimimattomuus tai henkilöstön osaamisvajee uuden työvälineen käytössä. Toimenpiteitä, joilla riskien toteutumista ehkäistään, olisivat säädösvalmistelutilanteen säännöllinen tarkastelu osastojen joryissa ja stm-joryissa, säädösvalmisteluun käytettävien henkilöressurssien säännöllinen arviointi ja tarkistaminen, raketti-tövälineen käyttöön oton keskitetty seuranta ja riittävän koulutuksen järjestäminen raketin käyttäjille.

1.8 ARVIOINTIEN TULOKSET

Säteilyturvakeskuksesta (STUK) tehtiin ulkopuolinen arviointi vuoden 2012 aikana. Kansainvälinen atomienergiajärjestö (IAEA) tekee säännöllisesti jäsenvaltioihin suuntautuvia perusteellisia vertaisarviointeja (Integrated Regulatory Review Service, IRRS). IRRS-arviointi kattaa kaikki ydin- ja säteilyturvallisuutta koskevat lait ja asetukset ja viranomaisvalvonnan ohjeet. Suomea koskeva IRRS arviointipyyntö tehdään kansallisen hallituksen toimesta. Arviointi toteutettiin työ- ja elinkeinoministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä Säteilyturvakeskuksen yhteistyöllä STUK:n vastatessa pääosin käytännön järjestelyistä.

Arviointiryhmä koostui 18 asiantuntijasta, jotka tulivat Bulgariasta, Espanjasta, Etelä-Afrikasta, Irlannista, Islannista, Isosta-Britanniasta, Kanadasta, Ranskasta, Romaniasta, Ruotsista, Saksasta, Slovakiasta, Sloveniasta, Tšekistä, Venäjältä, Yhdistyneistä Arabiemiirikunnista ja Yhdysvalloista. Lisäksi mukana oli IAEA:n asiantuntijoita. Yhteensä valtuuskuntaan kuului 27 jäsentä.

Varsinainen IRRS-arviointi suoritettiin 15.–26.10.2012. Arviointiryhmä tarkasti kaikki ydinturvallisuutta koskevat lait, asetukset ja viranomaisvalvonnan ohjeet sekä vieraili kaikissa STUKin valvomissa ydinvoimalaitoksissa sekä teki vierailuja säteilyä käyttävien toimijoiden (esim. terveydenhuolto) luona. Otaniemessä sijaitsevan tutkimusreaktorin (FiR 1) arviointi päätettiin jättää pois ohjelmasta, koska käyttäjä on lopettamassa sen toimintaa.

Arviointiryhmä totesi alustavassa raportissaan, että STUK on pätevä, uskottava ja avoimesti toimiva viranomainen, joka on myös käytännössä riippumaton viranomainen. Ryhmän puheenjohtajan mukaan Suomen hallinnollinen järjestelmä antaa STUK:lle hyvät mahdollisuudet toimia itsenäisenä valvontaviranomaisena. Arviointiryhmä totesi myös, että STUK pyrkii aktiivisesti edistämään valvontaa koskevan tiedon jakamista sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Arvioinnin perusteella STUK on osoittanut pätevyytensä ydinvoimalaitosten ja jätteensijoituslaitosten turvallisuusarvioinnissa kuten myös lääketieteessä käytettävien säteilylähteiden valvonnassa. Samoin STUK on osaltaan edistänyt kansainvälistä yhteistyötä mallikelpoisesti.

Arviointiryhmä tarkasteli IAEA:n ydinturvallisuusalan toimintasuunnitelman mukaisesti Suomea koskevia viranomaispäätelmiä koskien Japanin Fukushimaa maaliskuussa 2011 tapahtunutta onnettomuutta. Arvioitsijat totesivat, että Säteilyturvakeskuksen välittömät samoin kuin pitemmän aikavälin toimenpiteet kyseisessä tilanteessa olivat oikea-aikaisia ja tehokkaita. Tämän STUK on todistanut osallistumalla aktiivisesti Euroopan stressitesteihin ja ottamalla ne tehokkaasti käyttöön. Vaikka lyhytaikaisia turvallisuuskysymyksiä ei Suomessa onnettomuudesta johtuen identifioitu, tapahtumasta seurasi useita turvallisuutta kehittäviä parannuksia. Arvioinnin mukaan Säteilyturvakeskus onnistui erittäin hyvin tiedottamaan Fukushimaa tilanteesta kansalaisille.

Arviointiryhmä tunnisti viranomaisvalvonnassa alueita, jotka kaipaavat kehittämistä kokonaistoiminnan parantamiseksi. Vaikka STUK käytännössä on riippumaton valvontaviranomainen, tulisi hallituksen lainsäädännöllä vahvistaa laitoksen asemaa riippumattomana valvontaviranomaisena. Suomen lainsäädäntöä tulisi edelleen kehittää kattamaan lupamenettelyt ydinlaitoksien käytöstä poistolle ja jätteen loppusijoituslaitoksien sulkemiselle.

Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt selvityksen Euroopan maiden ydin- ja säteilyturvaviranomaisten riippumattomuudesta valvontaviranomaisina ja se valmistautuu osaltaan toimeenpanemaan IRRS-arvioinnin suositukset käytäntöön.

1.9 YHTEENVETO HAVAITUISTA VÄÄRINKÄYTÖKSISTÄ

Ministeriöllä ei ole ollut tilikautena raportoituja väärinkäytöksiä eikä takaisinperintöjä EU-rakennerahastohankkeiden osalta.

2. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TALOUSARVION TOTEUTUMALASKELMA

Osaston, momentin ja tilijaoittelun numero ja nimi	Tilinpäätös		Talousarvio	Tilinpäätös		Vertailu Tilinpäätös -	Toteutuma %
	2011	2012		2012	2012		
11. Verot ja veronluonteiset tulot	449,45	122,55	123	122,55	0,00	100	
11.04.01. Arvonlisävero	449,45	122,55	123	122,55	0,00	100	
12. Sekalaiset tulot	485 534 528,09	514 857 258,14	514 857 258	514 857 258,14	0,00	100	
12.32.99. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot	3 959,10						
12.32.99.06. Muut tulot	3 959,10						
12.33.90. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	367 495 000,00	381 475 000,00	381 475 000	381 475 000,00	0,00	100	
12.33.98. Valtionapujen palautukset	117 022 287,13	132 625 082,19	132 625 082	132 625 082,19	0,00	100	
12.33.98.1. Maatalous-	514 721,50	199 088,22	199 088	199 088,22	0,00	100	
vrittäiien lomituspalvelut							
12.33.98.2. Valtionavustus	237 833,18	199 386,80	199 387	199 386,80	0,00	100	
kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin							
12.33.98.4. Takaisinperityt elatusavut	66 993 535,67	66 821 386,45	66 821 386	66 821 386,45	0,00	100	
12.33.98.5. Muut valtionavut ia valtion osuudet	49 276 196,78						
12.33.98.6. Muut valtionavut ia valtion osuudet	87 132,89	42 141,24	42 141	42 141,24	0,00	100	
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot							
12.39.04. Siirrettyjen määrärahojen peruutukset	926 148,97	715 034,71	715 035	715 034,71	0,00	100	
12.39.10. Muut sekalaiset tulot	0,00	0,00	0	0,00	0,00	100	
13. Korkotulot, osakkeiden myyntitulot	111 000 032,70	50 000 587,44	50 000 587	50 000 587,44	0,00	100	
13.03.01. Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden nettomyyntitulot	111 000 032,70	50 000 587,44	50 000 587	50 000 587,44	0	100	
13.03.01.1. Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden nettomyyntitulot							
13.03.01.2. Osakkeiden myyntipalkkiot	111 000 032,70	-28,41	-28	-28,41	0,00	100	
Tuloarvioitit yhteensä	596 535 010,24	564 857 968,13	564 857 968	564 857 968,13	0,00	100	

Pääluokan, momentin ja tilijaoittelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2011	Talousarvio 2012 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2012 käyttö vuonna 2012	Tilinpäätös 2012	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
						Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2012 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2012 seuraavalle vuodelle	
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	693 457,83	423 214	248 569,90	423 213,84	0,00	363 261,64	766 861,64	539 919,47	226 942,17
24.01.29. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arvionmääräraha)	23 057,83	19 614	19 613,84	19 613,84	0,00				
24.01.29.3. Lähialueyhteistyön arvonlisäveromenot	23 057,83	19 614	19 613,84	19 613,84	0,00				
24.20.66. Lähialueyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	670 400,00	403 600	228 956,06	403 600,00	0,00	363 261,64	766 861,64	539 919,47	226 942,17
28. Valtiovarainministeriön	94 672,20	2 659 776	261 609,22	2 659 775,95	0,00	280 140,88	2 832 908,88	434 742,15	2 398 166,73
28.01.29. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arvionmääräraha)	14 672,20	107 008	107 007,95	107 007,95	0,00				
28.60.01. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamienot (siirtomääräraha 2 v)	80 000,00	52 768	52 768,00	52 768,00	0,00	0,00	52 768,00	52 768,00	0,00
28.90.20. Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmä-hankkeet (siirtomääräraha 3 v)	80 000,00	2 500 000	101 833,27	2 500 000,00	0,00	280 140,88	2 780 140,88	381 974,15	2 398 166,73
28.90.20.1. Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmä-hankkeet (SADe-ohjelma)	80 000,00	2 500 000	101 833,27	2 500 000,00	0,00	280 140,88	2 780 140,88	381 974,15	2 398 166,73
32. Työ- ja elinkeinoministeriön	3 986 068,23	2 626 775	2 626 774,59	2 626 774,59	0,00	0,00	15 726,30	15 726,30	0,00
32.30.51. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet (siirtomääräraha 2 v)	191 511,50	15 726	15 726,30	15 726,30	0,00	0,00	15 726,30	15 726,30	0,00
32.30.51.2. Työllistäminen valtionhallintoon	191 511,50	15 726	15 726,30	15 726,30	0,00	0,00	15 726,30	15 726,30	0,00
32.30.51.2.1. Palkkaukset	191 511,50	15 726	15 726,30	15 726,30	0,00	0,00	15 726,30	15 726,30	0,00
32.50.64. EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ja ENPI CBC -ohjelmiin ohjelmakaudella 2007-2013 (arvionmääräraha)	3 794 556,73	2 611 048	2 611 048,29	2 611 048,29	0,00	0,00	15 726,30	15 726,30	0,00
32.50.64.2. ESR 2007-2013 pl. Kainuu	3 699 953,44	2 611 048	2 611 048,29	2 611 048,29	0,00	0,00	15 726,30	15 726,30	0,00

Pääluokan, momentin ja tilijaoittelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2011	Talousarvio 2012 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2012 määrärahojen siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2012	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
						Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2012 (pl. peruutukset)	Käytö vuonna 2012	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.50.64.6. Köyhyysien torjuntaohjelma	94 603,29								
33. Sosiaali- ja terveysministeriön	10 164 752 062,02	11 119 838 232	10 895 153 766,98	10 931 995 914,62	187 842 317,15	37 925 720,95	181 086 720,95	137 044 395,58	43 327 290,66
33.01.01. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	39 230 000,00	39 862 000	31 853 277,41	39 862 000,00	0,00	7 196 007,05	47 058 007,05	39 049 284,46	8 008 722,59
33.01.01.1. Toimintamenot	39 080 000,00	39 512 000	31 712 322,63	39 512 000,00	0,00	7 191 874,00	46 703 874,00	38 904 196,63	7 799 677,37
33.01.01.2. Työterveyshuollon koulutus	150 000,00	350 000	140 954,78	350 000,00	0,00	4 133,05	354 133,05	145 087,83	209 045,22
33.01.02. Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 171 000,00	2 365 000	2 106 004,56	2 365 000,00	0,00	90 902,49	2 455 902,49	2 196 907,05	258 995,44
33.01.03. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 528 000,00	5 237 000	4 535 723,22	5 237 000,00	0,00	32 989,29	5 269 989,29	4 568 712,51	701 276,78
33.01.21. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)		26 000	0,00	26 000,00	0,00	0,00	26 000,00	0,00	26 000,00
33.01.25. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	16 400 000,00	10 470 000	26 036,00	10 470 000,00	0,00	13 259 840,26	23 729 840,26	9 132 420,25	14 597 420,01
33.01.29. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arvionmääräraha)	2 856 461,42	2 801 232	2 801 231,77	2 801 231,77	0,00				
33.01.66. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksusuudet (siirtomääräraha 2 v)	4 210 000,00	4 532 000	3 747 426,78	4 532 000,00	0,00	430 351,33	4 962 351,33	4 177 778,11	784 573,22
33.02.66. Suomen ja Venäjän välisen säteily- ja ydinturvallisuuden yhteistyö (siirtomääräraha 3 v)		1 500 000	881 982,19	1 500 000,00	0,00	0,00	1 500 000,00	881 982,19	618 017,81
33.03.50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)	37 628 000,00	37 369 000	37 369 000,00	37 369 000,00	0,00	0,00	37 369 000,00	37 369 000,00	0,00
33.03.63. Eriät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	7 100 000,00	10 480 000	1 738 318,50	10 480 000,00	0,00	6 810 674,20	17 290 674,20	6 371 052,83	10 841 508,78

Pääluokan, momentin ja tilijaoittelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2011		Talousarvio 2012 (TA + LTA:t)		Talousarvion 2012 määrärahojen käyttö vuonna 2012		Tilinpäätös 2012		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
											Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2012 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2012
33.10.28. Kansaneläkelaitokselle maksettavat sosiaaliturvan yleisrahaston ja perusturvarahaston toimintakulut (arviomääräraha)		137 400 000,00	155 000 000	153 700 000,00	153 700 000,00	0,00	153 700 000,00	1 300 000,00	1 300 000,00				
33.10.28.1. Sosiaaliturvan yleisrahasto			147 200 000	145 900 000,00	145 900 000,00		145 900 000,00	1 300 000,00	1 300 000,00				
33.10.28.2. Palvelurahasto			7 800 000	7 800 000,00	7 800 000,00		7 800 000,00	0,00	0,00				
33.10.50. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen lapseksiottamiseen (arviomääräraha)		11 230 000,00	11 700 000	11 499 500,00	11 499 500,00		11 499 500,00	200 500,00	200 500,00				
33.10.50.1. Äitiysavustus (arviomääräraha)		10 600 000,00	10 699 500	10 699 500,00	10 699 500,00		10 699 500,00	0,00	0,00				
33.10.50.2. Adoptiotuki (arviomääräraha)		630 000,00	1 000 500	800 000,00	800 000,00		800 000,00	200 500,00	200 500,00				
33.10.51. Lapsilisät (arviomääräraha)		1 427 600 000,00	1 481 500 000	1 481 500 000,00	1 481 500 000,00		1 481 500 000,00	0,00	0,00				
33.10.52. Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet (arviomääräraha)		1 503 519,75	2 300 000	2 378 711,02	2 378 711,02		2 378 711,02	-78 711,02	-78 711,02				
33.10.53. Sotilasavustus (arviomääräraha)		18 200 000,00	22 200 000	20 700 000,00	20 700 000,00		20 700 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00				
33.10.54. Asumistuki (arviomääräraha)		549 500 000,00	602 306 000	603 900 000,00	603 900 000,00		603 900 000,00	-1 594 000,00	-1 594 000,00				
33.10.55. Eläutustuki (arviomääräraha)		165 943 535,67	171 400 000	172 380 220,72	172 380 220,72		172 380 220,72	-980 220,72	-980 220,72				
33.10.60. Vaikavammaisten tulkkauksen palvelut (arviomääräraha)		28 789 009,04	28 200 000	30 395 733,81	30 395 733,81		30 395 733,81	-2 195 733,81	-2 195 733,81				
33.20.50. Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)		701 500 000,00	950 000 000	850 000 000,00	850 000 000,00		850 000 000,00	100 000 000,00	100 000 000,00				
33.20.51. Valtionosuus peruspäivärahasta (arviomääräraha)		129 926 000,00	175 000 000	167 000 000,00	167 000 000,00		167 000 000,00	8 000 000,00	8 000 000,00				
33.20.52. Valtionosuus työmarkkinatuesta (arviomääräraha)		821 400 000,00	1 055 000 000	1 047 000 000,00	1 047 000 000,00		1 047 000 000,00	8 000 000,00	8 000 000,00				
33.20.52.1. Kelan maksama työmarkkinatuki		821 400 000,00	1 055 000 000	1 047 000 000,00	1 047 000 000,00		1 047 000 000,00	8 000 000,00	8 000 000,00				
33.20.55. Valtionosuus aikuiskoulutuksesta (arviomääräraha)		27 000 000,00	43 000 000	43 000 000,00	43 000 000,00		43 000 000,00	0,00	0,00				
33.20.56. Valtionosuus vuorottelekorvauksesta (arviomääräraha)		35 421 000,00	51 200 000	48 231 799,00	48 231 799,00		48 231 799,00	2 968 201,00	2 968 201,00				

Pääluokan, momentin ja tilijaoittelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2011	Talousarvio 2012 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2012 määrärahojen käyttö vuonna 2012	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2012	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	Siirretty seuraavalle vuodelle	
						Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käyttö vuonna 2012 (pl. peruutukset)		
33.80.40.2. Oppisopimus-koulutuksen nettokustannusten korvaaminen	182 000,00	182 000	182 000,00		182 000,00	0,00			
33.80.41. Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2v)	2 600 000,00	2 600 000	0,00	2 600 000,00	2 600 000,00	0,00	4 625 657,49	2 600 000,00	
33.80.42. Valtion korvaus poronhoitajien sijaisapukokeilun kustannuksiin (siirtomääräraha 2v)	300 000,00	300 000	300 000,00	0,00	300 000,00	0,00	300 000,00	0,00	
33.80.50. Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin (kiinteä määräraha)	16 139 959,12	16 140 000	16 139 944,60	0,00	16 139 944,60	55,40			
33.80.50.1. Korvaus lomituspalvelujen hallintomenoihin	16 045 959,12	16 046 000	16 045 944,60		16 045 944,60	55,40			
33.80.50.2. Harkinnanvarainen lisäkorvaus paikallisyksiköille	94 000,00	94 000	94 000,00		94 000,00	0,00			
33.90.50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arviomääräraha)	268 200 000,00	282 180 000	282 180 000,00		282 180 000,00	0,00			
Määrärahatilit yhteensä	10 169 526 260,28	11 125 547 996	10 898 290 720,69	39 414 958,31	10 937 705 679,00	187 842 317,15	38 569 123,47	184 702 217,77	138 034 783,50
									45 952 399,56

Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvion toteutumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1 000 €) ¹⁾	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1 000 €)														
	Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy ²⁾	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö ³⁾	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Uudelleenmyödyttämättä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittavissa 2013 TA:ssa	Talousarvio-menot 2012	Määräraha-tarve 2012	Määräraha-tarve 2013	Määräraha-tarve 2014	Määräraha-tarve 2015	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
Momentti 32.50.64. EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahoitushankkeisiin ja ENPI CBC -ohjelmiin ohjelmakaudella 2007-2013		12 168	2 600	727	3 327	2 025	1 302	1 302	2 611	1 301	40				1 341
Aikaisempien vuosien valtuudet	12 168			727	3 327	2 025	1 302	1 302	1 735	1 108					193
Vuonna 2012 käytettävissä olleet valtuudet		2 600							876		40				1 148
Momentti 33.60.37. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon korjaushankkeisiin		10 000							6 155	3 796	0				3 796
Aikaisempien vuosien valtuudet	10 000								6 155	3 796	0				3 796
Vuonna 2012 käytettävissä olleet valtuudet															
Yhteensä		22 168	2 600	727	3 327	2 025	1 302	1 302	8 766	5 097	40	0	0	0	5 137

3. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TUOTTO- JA KULULASKELMA

	1.1.2012 - 31.12.2012	1.1.2011 - 31.12.2011
TOIMINNAN TUOTOT		
Maksullisen toiminnan tuotot	3 780 017,50	3 551 523,96
Muut toiminnan tuotot	<u>561 588,63</u>	<u>435 842,21</u>
	4 341 606,13	3 987 366,17
TOIMINNAN KULUT		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	1 211 031,34	911 387,82
Henkilöstökulut	33 538 291,22	33 233 177,40
Vuokrat	3 943 852,58	4 004 921,44
Palvelujen ostot	10 577 519,94	11 008 028,60
Muut kulut	5 122 848,96	5 161 021,35
Poistot	290 535,26	303 055,72
Sisäiset kulut	<u>14 514 268,84</u>	<u>12 635 349,50</u>
	-69 198 348,14	-67 256 941,83
JÄÄMÄ I	-64 856 742,01	-63 269 575,66
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT		
Rahoitustuotot	50 000 032,70	111 013 888,73
Rahoituskulut	<u>-851,04</u>	<u>-394,77</u>
	49 999 181,66	111 013 493,96
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT		
Satunnaiset kulut	<u>17 500,00</u>	<u>0,00</u>
	-17 500,00	0,00
JÄÄMÄ II	-14 875 060,35	47 743 918,30
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT		
Tuotot		
Muut siirtotalouden tuotot ulkomailta	32 545,67	28 324,38
Kulut		
Siirtotalouden kulut kunnille	647 861,30	1 527 111,01
Siirtotalouden kulut kunayhymille	671 487,71	13 721 482,24
Siirtotalouden kulut sosiaaliturvarahastoille	10 521 566 240,31	9 793 518 773,03
Siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle	23 399 856,83	0,00
Siirtotalouden kulut voittoa tavoittelem. yhteisöille	329 563 699,53	317 691 671,78
Siirtotalouden kulut ulkomaille	1 006 461,33	1 016 335,34
Muut siirtotalouden kulut	190 969,13	276 045,97
Siirtotalouden kulujen palautukset (-)	<u>-147 975 191,52</u>	<u>-155 409 650,75</u>
	-10 729 071 384,62	-9 972 341 768,62
JÄÄMÄ III	-10 743 913 899,30	-9 924 569 525,94
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA		
Verot ja veronluonteiset maksut	381 475 000,00	367 495 000,00
Perityt arvonlisäverot	1 783,94	1 982,54
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-3 226 557,32</u>	<u>-3 253 832,15</u>
	378 250 226,62	364 243 150,39
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ	<u>-10 365 663 672,68</u>	<u>-9 560 326 375,55</u>

4. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TASE

	31.12.2012	31.12.2011
VASTAAVAA		
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOJUTUKSET		
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET		
Aineettomat oikeudet	359 294,53	320 228,58
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>113 756,34</u>	<u>211 261,86</u>
	473 050,87	531 490,44
AINEELLISET HYÖDYKKEET		
Koneet ja laitteet	67 550,87	126 689,77
Kalusteet	<u>0,00</u>	<u>7 407,29</u>
	67 550,87	134 097,06
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOJUTUKSET		
Käyttöomaisuusarvopaperit	<u>16 818 792,65</u>	<u>16 819 610,15</u>
	16 818 792,65	16 819 610,15
KAYTTOOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOJUTUKSET YHTEENSÄ	17 359 394,39	17 485 197,65
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS		
LYHYTAIKAISET SAAMISET		
Myyntisaamiset	1 169 043,99	17 618,71
Siirtosaamiset	10 019 314,80	63 315,15
Muut lyhytaikaiset saamiset	16 607,85	4 151 635,76
Ennakkomaksut	<u>192 665 491,67</u>	<u>183 569 603,68</u>
	203 870 458,31	187 802 173,30
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT		
Kassatilit	<u>0,00</u>	<u>1 911,95</u>
	0,00	1 911,95
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ	203 870 458,31	187 804 085,25
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>221 229 852,70</u>	<u>205 289 282,90</u>

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TASE

	31.12.2012	31.12.2011
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
VALTION PÄÄOMA		
Valtion pääoma 1.1.1998	-296 297 206,17	-296 297 206,17
Edellisten tilikausien pääoman muutos	103 742 774,16	158 558 460,14
Pääoman siirrot	10 332 369 225,41	9 505 510 689,57
Tilikauden tuotto-/kuluja jäämä	<u>-10 365 663 672,68</u>	<u>-9 560 326 375,55</u>
	-225 848 879,28	-192 554 432,01
VIERAS PÄÄOMA		
LYHYTAIKAINEN		
Saadut ennakot	373 922 476,18	342 805 879,90
Ostovelat	17 920 522,28	11 422 233,83
Kirjanpitoyksiköiden väliset tilitykset	748 636,87	689 809,43
Edelleen tilittettävät erät	649 611,75	677 445,98
Siirtovelat	6 447 565,90	5 653 065,77
Muut lyhytaikaiset velat	<u>47 389 919,00</u>	<u>36 595 280,00</u>
	447 078 731,98	397 843 714,91
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	<u>447 078 731,98</u>	<u>397 843 714,91</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>221 229 852,70</u>	<u>205 289 282,90</u>

5. LIITETIEDOT

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 1: Selvitys tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja vertailtavuudesta

Budjetointia koskevat muutokset

Budjetointia koskevat muutokset kohdistuivat pääosin siirtomenomenteihin.

Vuodesta 2012 lähtien on Suomen ja Venäjän välisen säteily- ja ydinturvallisuusyhteistyön rahoitus siirretty sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan momentille 33.02.66 Suomen ja venäjän välisen säteily- ja ydinturvallisuuden yhteistyö. Aikaisemmin rahoitus tähän toimintaan on ollut ulkoministeriön momentilla 24.20.66 Lähialueyhteistyö.

Vuoden 2010 talousarviossa myönnetyn 10,0 milj. euron valtuuden perusteella tehtyjen valtionavustuksen myöntämispäätösten maksamiseksi on perustettu vuoden 2012 talousarvioon 10,0 milj. euron uusi 3-vuotinen siirtomäärärahmomentti 33.60.37 Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon korjaushankkeisiin. Vuoden 2012 ensimmäisessä lisätalousarviossa on myönnetty ko. momentille kertaluonteisesti lisäystä 10,0 milj. euroa.

Palkkatuen ja starttirahan perustuki muutettu suoriteperusteisesta maksuperusteiseksi vuoden 2012 II lisätalousarviossa.

33.70.20 Rokotteiden hankinta: Momentin budjetointi muuttui siten, että vuoden 2012 alusta ministeriö vastaa momentista ja sen käyttösuunnitelman valmistelusta. Määrärahasta osa jaetaan jakopäätöksellä THL:lle rokotteiden hankintaa varten.

33.70.22 Tartuntatautien valvonta: Vuoden 2012 toisessa lisätalousarviossa momentilta siirrettiin 700 000 euroa momentille 33.03.04 THL:n toteuttamien tartuntatautien ehkäisyyn, vähentämiseen ja seurantaa kohdistuvien hankkeiden toteutukseen.

33.70.50 Terveysten edistäminen: Momentin budjetointia muutettiin vuodeksi 2012 siten, että THL:lle myönnettiin momentille kirjausoikeus. Määrärahan käyttösuunnitelman toimeenpanosta, hankekohtaisten päätösten tekemisestä sekä avustusten maksatuksesta ja käytön valvonnasta vastaa THL.

33.70.52 Valtionavustus UKK -instituutin toimintaan: Vuodeksi 2012 määrärahan budjetointia muutettiin siten, että THL:lle myönnettiin momentille kirjausoikeus. THL huolehtii valtionavustuksen maksatuksesta ja käytön valvonnasta.

Valuuttakurssit muutettaessa ulkomaanrahan määräisiä saamia ja velkoja Suomen rahaksi

Ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat eivät ole olennaisia, joten niitä ei ole muutettu tilinpäätöspäivän kurssiin.

Velat on viety kirjanpitoon tapahtuman syntymispäivän mukaiseen valuuttakurssiin euroiksi muutettuina ja syntyvät kurssierot käsitellään maksuperusteisesti.

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostus- ja jaksotusperiaatteet eivät ole olennaisilta osin muuttuneet eivätkä vaikuta tilikauden tuotto- ja kulujäämään eivätkä taseessa ilmoitettavien erien muodostumiseen.

Aikaisempiin vuosiin kohdistuvat tuotot ja kulut, talousarviotulot ja -menot sekä virheiden oikaisut, jotka eivät ole merkitykseltään vähäisiä Olennaisia aikaisempiin vuosiin kohdistuvia virheiden oikaisuja ei tilivuoden aikana tehty.

Tilinpäätöstietojen vertailtavuus edelliseen vuoteen

Kirjanpitoyksikön ulkoisessa rakenteessa ei tapahtunut muutoksia vuosina 2011 ja 2012. Tältä osin vuoden 2012 tilinpäätöstiedot ovat vertailukelpoisia edelliseen vuoteen. Toiminnan kulujen analysointia kirjanpitoyksikön sisällä ovat vaikeuttaneet ministeriön organisaatiomuutokset, jotka toteutettiin kesken tilivuotta sekä vuonna 2010 että 2011. Vuonna 2010 yhdistettiin 1.8.2010 alkaen ministeriön hallinto-osasto ja talous- ja suunnitteluosasto uudeksi hallinto- ja suunnitteluosastoksi ja lisäksi entisestä hallinto-osastosta eriyettiin uusi erillinen tulosryhmä tasa-arvovaltuutetun toimisto. Vuonna 2011 uudella hallinto- ja suunnitteluosastolla uudistettiin tulosryhmäjaottelua 1.4.2011 alkaen siten, että osastolla on entisten kahdeksan tulosryhmän tilalla kuusi tulosryhmää. Sekä osasto- että tulosryhmämuutoksissa on kyse yksiköistä, jotka käyvät merkittävän osan ministeriön toimintamomenttien määrärahoista.

Selvitys tilinpäätösvuoden jälkeisistä olennaisimmista tapahtumista

Tilinpäätösvuoden jälkeisistä olennaisista tapahtumista ei ole erityistä esitettävää.

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 2: Nettotutut tulot ja menot

Momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2011	Talousarvio 2012 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2012	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Toteutuma %					
13.03.01.										
Osinkotulot, Bruttotulot	50 000 616	50 000 615,85	0,00							
pääomanpalautukset Bruttomenot	28	28,41	0,00							
ja osakkeiden netto- myyntitulot	111 000 032,70	50 000 587	50 000 587,44	0,00	100					
Nettotulot*										
Momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2011	Talousarvio 2012 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2012 määrärahojen käyttö vuonna 2012	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2012	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2012	Käyttö vuonna 2012	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.01.01.										
Sosiaali- ja ter- veysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	43 117 911,34	43 824 000	36 124 123,41		44 132 846,00				43 320 188,60	
	3 887 911,34	3 962 000	4 270 846,00		4 270 846,00				4 270 904,14	
Nettomenot	39 230 000,00	39 862 000	31 853 277,41	8 008 722,59	39 862 000,00	0,00	7 196 007,05	47 058 007,05	39 049 284,46	8 008 722,59
33.01.29.										
Sosiaali- ja ter- veysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	2 860 149,14	2 802 912	2 802 912,45		2 802 912,45	0,00				
	3 687,71	1 681	1 680,68		1 680,68	0,00				
Nettomenot	2 856 461,43	2 801 232	2 801 231,77		2 801 231,77	0,00				
33.20.52.										
Valtion osuus	821 400 000,00	1 055 000 000	1 047 000 000,00		1 047 000 000,00	8 000 000,00				
työmarkkinatuesta	0,00	0	0,00		0,00	0,00				
Nettomenot	821 400 000,00	1 055 000 000	1 047 000 000,00		1 047 000 000,00	8 000 000,00				

* Momenttia ei ole esitetty vuoden 2011 tilinpäätöksen liitteessä 2.

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset

Päätöksen ja momentin numero ja nimi	Talousarvio (TA + LTA:t)	Ylitys	Ylitys %
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	804 206 000	4 848 665,55	1
33.10.52. Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet	2 300 000	78 711,02	3
33.10.54. Asumistuki	602 306 000	1 594 000,00	0
33.10.55. Elatustuki	171 400 000	980 220,72	1
33.10.60. Vaikeavammaisten tulkkauspalvelut	28 200 000	2 195 733,81	8
Päätökset yhteensä	804 206 000	4 848 665,55	1

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Pääluokan ja tilijaottelun numero ja nimi.		Peruutettu	Yhteensä
		Tilijaottelu	
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala			
Vuosi 2010			
33.03.63.	Eräät erityishankkeet	78 112,59	715 034,71
33.60.31.4.	Valtakunnallinen valmiustoiminta	131 894,38	210 006,97
Vuosi 2011			
33.70.50.	Terveysten edistäminen	67 441,71	505 027,74
33.80.41.	Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin	437 586,03	
Pääluokat yhteensä			
Vuosi 2010			210 006,97
Vuosi 2011			505 027,74

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 5: Henkilöstökulujen erittely

	2012	2011
Henkilöstökulut	27 797 312,49	27 398 363,56
Palkat ja palkkiot	27 706 550,71	27 337 018,80
Tulosperusteiset erät	5 517,00	3 257,00
Lomapalkkavelan muutos	85 244,78	58 087,76
Henkilösivukulut	5 740 978,73	5 834 813,84
Eläkekulut	5 082 523,53	5 163 227,66
Muut henkilösivukulut	658 455,20	671 586,18
Yhteensä	33 538 291,22	33 233 177,40
Johdon palkat ja palkkiot, josta	3 834 363,24	3 872 424,03
- tulosperusteiset erät	5 517,00	3 257,00
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	1 910,97	1 720,00
Johto	1 910,97	1 720,00
Muu henkilöstö

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu kirjanpitoyksikössä yhdenmukaisin periaattein käyttöomaisuushyödykkeiden taloudellisen käyttöiän mukaisina tasapoistoina alku- peräisellä hankintahinnasta. Käyttöomaisuushyödykkeille ei ole määritelty jäännösarvoa. Poistojen tekeminen on aloitettu käyttöönottoaikasta seuraavasta kuukaudesta.

Omaisuuksien myynnin yhteydessä tehdään viimeinen poisto omaisuuden viimeisellä käyttökaudelta.

Omaisushankinnat, joiden arvonalisäveroton arvo on alle 10 000 euroa, on poistettu kokonaisuudessaan hankintavuonna.

Poistosuunnitelmaan ei ole tehty muutoksia varainhoitovuoden aikana.

Omaisuuksiryhmä	Poisto- menetelmä	Poisto-aika vuotta	Vuotuinen poisto %	Jäännösarvo- %
11 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
112 Aineettomat oikeudet				
1120 Aik-ohjelmat	Tasapoisto	5 v.	20	0
1123 Liittymismaksut	Tasapoisto	5 v.	20	0
12 AINEELLISET HYÖDYKKEET				
125-126 Koneet ja laitteet				
1250 Autot ja muut maankuljetusvälineet	Tasapoisto	5 v.	20	0
1255 Aik-laitteet, mikrot	Tasapoisto	3 v.	33,3	0
1255 Aik-laitteet, kirjoittimet	Tasapoisto	3 v.	33,3	0
1255 Aik-laitteet, palvelimet ja verkko laitteet	Tasapoisto	5 v.	20	0
1256 Toimistokoneet ja laitteet	Tasapoisto	5 v.	20	0
1257 Puhelinkeskukset ja muut viestintälaitteet	Tasapoisto	5 v.	20	0
1257 Matkapuhelimet	Tasapoisto	3 v.	33,3	0
1258 Audiovisuaaliset koneet ja laitteet	Tasapoisto	5 v.	20	0
1269 Muut koneet ja laitteet	Tasapoisto	5 v.	20	0
127 Kalusteet	Tasapoisto	5 v.	20	0

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 7: Kansalliset ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

	Aineettomat hyödykkeet		Yhteensä
	112 Aineettomat oikeudet	114 Muut pitkävaikutteiset menot	
Hankintameno 1.1.2012	582 874,75	487 527,50	1 070 402,25
Lisäykset	165 549,50	0,00	165 549,50
Vähennykset	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.2012	748 424,25	487 527,50	1 235 951,75
Kertyneet poistot 1.1.2012	-262 646,17	-276 265,64	-538 911,81
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelmalla mukaiset poistot	-126 483,55	-97 505,52	-223 989,07
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	0,00	0,00
Tilikauden arvonlennukset	0,00	0,00	0,00
Kertyneet poistot 31.12.2012	-389 129,72	-373 771,16	-762 900,88
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2012	359 294,53	113 756,34	473 050,87
	Aineelliset hyödykkeet		Yhteensä
	125-126 Koneet ja laitteet	127 Kalusteet	
Hankintameno 1.1.2012	310 208,47	57 504,81	367 713,28
Lisäykset	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	-28 299,18	0,00	-28 299,18
Hankintameno 31.12.2012	281 909,29	57 504,81	339 414,10
Kertyneet poistot 1.1.2012	-183 518,70	-50 097,52	-233 616,22
Vähennysten kertyneet poistot	28 299,18	0,00	28 299,18
Tilikauden suunnitelmalla mukaiset poistot	-59 138,90	-7 407,29	-66 546,19
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	0,00	0,00
Tilikauden arvonlennukset	0,00	0,00	0,00
Kertyneet poistot 31.12.2012	-214 358,42	-57 504,81	-271 863,23
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2012	67 550,87	0,00	67 550,87
	Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset		Yhteensä
	130 Käyttöomaisuusarvopaperit		
Hankintameno 1.1.2012	16 819 610,15	0,00	16 819 610,15
Lisäykset	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	-817,50	0,00	-817,50
Hankintameno 31.12.2012	16 818 792,65	0,00	16 818 792,65
Kertyneet poistot 1.1.2012	0,00	0,00	0,00
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelmalla mukaiset poistot	0,00	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	0,00	0,00
Tilikauden arvonlennukset	0,00	0,00	0,00
Kertyneet poistot 31.12.2012	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2012	16 818 792,65	0,00	16 818 792,65

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot	2012	2011	Muutos 2012-2011
Korot euromääräisistä saamisista	0,00	13 856,03	-13 856,03
Osingot	50 000 032,70	111 000 032,70	-61 000 000,00
Rahoitustuotot yhteensä	50 000 032,70	111 013 888,73	-61 013 856,03

Rahoituskulut	2012	2011	Muutos 2012-2011
Korot euromääräisistä veloista	851,04	394,77	456,27
Rahoituskulut yhteensä	851,04	394,77	456,27
Netto	49 999 181,66	111 013 493,96	-61 014 312,30

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 9: Talousarviotaloudesta annetut lainat

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole esitettävää tällä liitteellä.

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopaperit

	31.12.2012		31.12.2011		
	Kappale määrä	Markkina-arvo	Kirjanpitoarvo	Markkina-arvo	Kirjanpitoarvo
Julkisesti noteeratut osakkeet ja osuudet					
Aktia Oyj				531,92	817,50
			32,70	32,70	817,50
Julkisesti noteeraamattomat osakkeet ja osuudet					
Alko Oy	10 000 000		16 818 792,65	50 000 000,00	16 818 792,65
			16 818 792,65	50 000 000,00	16 818 792,65
			100,0	50 000 032,70	16 819 610,15
			16 818 792,65		16 819 610,15

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole esitettävää tällä liitteellä.

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut vara

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole esitettävää tällä liitteellä.

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 14: Taseeseen sisällymättömät rahastoidut varat

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole esitettävää tällä liitteellä.

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 15: Velan muutokset

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole esitettävää tällä liitteellä.

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole esitettävää tällä liitteellä.

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole esitettävää tällä liitteellä.

6. ALLEKIRJOITUS

Tilinpäätöslaskelmat ja toimintakertomus on hyväksytty Helsingissä
15. maaliskuuta 2013.



Paula Risikko
Sosiaali- ja terveysministeri



Maria Guzenina-Richardson
Peruspalveluministeri



Paavo Arhinmäki
Kulttuuri- ja urheiluministeri



Päivi Sillanaukee
Kansliapäällikkö
